

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหายาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนโปลีเทคนิคลานนา จังหวัด เชียงใหม่ ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนได้ศึกษานโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และแนวทาง ในการแก้ปัญหายาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งศึกษาเอกสารความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้อง กับยาเสพติด และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำนโยบายและความรู้ต่าง ๆ เป็นแนวคิด และ ใช้เป็นกรอบการดำเนินงาน เอกสารที่เกี่ยวข้องในการศึกษาจำแนกได้ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายและชนิดของยาเสพติด
2. สาเหตุของการติดและการป้องกันยาเสพติด
3. นโยบายการป้องกันและแก้ไขสารเสพติดในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540 – 2544)
4. ยุทธศาสตร์ 9 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการในการป้องกันและแก้ปัญหา ยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
5. นโยบายและจุดเน้นพิเศษของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ 2545
6. แนวทางการดำเนินการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
7. แผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540 – 2544)
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและชนิดของยาเสพติด

1. ความหมายของยาเสพติด
ความหมายของยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ โทษ พ.ศ. 2519 บริโกท (สุพัฒน์ ชีรเวชเจริญชัย, 2540 : 60) บัญญัติว่า ยาเสพติด รวมถึง สิ่งต่าง ๆ ตามบัญชีในพระราชบัญญัติ ซึ่งประกาศตามพระราชบัญญัติยา ซึ่งรัฐมนตรีสาธารณสุขเห็น ว่าอาจทำให้เสพติดแล้วให้โทษแก่ผู้บริโภค

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (นงคราญ ณรงค์ศักดิ์, 2541 : 7) ได้ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ว่า ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ นิด หรือด้วยวิธีใดก็ตาม ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะสังเกตลักษณะสำคัญได้ 4 ประการ ดังนี้ มีความต้องการที่จะเสพยา นั้นอยู่ตลอดเวลา แสดงออกทั้งทางร่างกายและจิตใจต้องเพิ่มขนาดของยาที่เสพมากขึ้น มีอาการอยากหรือหิวยาได้เมื่อขาดยา (บางคนอาจมีอาการถอนยาเมื่อขาดยา) และสุขภาพทั่ว ๆ ไปทรุดโทรม

องค์การอนามัยโลก (สุพัฒน์ ชีรเวชเจริญชัย, 2540 : 59) ได้ให้ความหมายของ

ยาเสพติดไว้ว่า ยาเสพติด คือ สารหรือยาที่ซึมซาบเข้าสู่ร่างกายจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ นิด ติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้วทำให้มีผลต่อร่างกายและจิตใจของผู้ได้รับในลักษณะดังนี้ มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเสพยาหรือสารนั้นต่อไปอีก มีความโน้มเอียงที่จะต้องเพิ่มปริมาณหรือสารนั้นมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อหยุดใช้ยาหรือสารนั้นจะเกิดอาการถอนยาหรืออยากยา และผู้ที่ใช้ยาหรือสารนั้นเป็นเวลานานจะทำให้เกิดผลร้ายต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ศูนย์ประสานงานกอง องค์การภาคเอกชนต่อต้านยาเสพติด สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (2538 : 5 – 18) ได้ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายโดยทั่วไป

ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำกันแล้วไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ เป็นช่วงระยะ ๆ หรือนานติดต่อกันก็ตามจะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือจิตใจเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังอาจต้องเพิ่มปริมาณการเสพติดขึ้นเรื่อย ๆ หรือทำให้สุขภาพของผู้เสพติดเสื่อมโทรมลง และเมื่อถึงเวลาอยากเสพแล้วไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือเฉพาะทางด้านจิตใจเกิดขึ้นในผู้เสพนั้น

1.2 ความหมายของเภสัชกร

ยาเสพติด คือ สิ่งที่ทำให้เกิดเรื้อรัง และปรากฏอาการของโรคอย่างชัดเจน

ภายหลังเมื่อหยุดเสพ แต่ความหมายในทัศนะของนักสังคมสงเคราะห์ คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนในสังคม และความหมายในทัศนะของนักกฎหมาย คือ สิ่งที่ทำให้เกิดพิษ และพิษของมันเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรม

1.3 ความหมายของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ หรือพืช ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีกิน ดม สูบ หรือนิดแล้วจะทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ในลักษณะสำคัญดังนี้ ต้องเพิ่มขนาดการเสพมากขึ้นเรื่อย ๆ มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลาเมื่อถึงเวลาเสพแต่ไม่ได้เสพจะทำให้เกิดอาการขาดยา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง

1.4 ความหมายขององค์การอนามัยโลก

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้ความหมายของคำว่า ยาเสพติด หมายถึง สารใดก็ตามเมื่อเข้าสู่ร่างกายจะโดยการกิน นิด สูบหรือดมแล้วจะทำให้เกิดผลต่อจิตใจและร่างกายของผู้ใช้ยาโดยทำให้เกิดลักษณะต่อไปนี้ ผู้ใช้ยาต้องเพิ่มขนาดของยาตลอดเวลา เมื่อหยุดใช้ยาจะทำให้เกิดอาการถอนยา ผู้ใช้เป็นเวลานานจะเกิดมีความต้องการยานี้มากขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ และผู้ใช้เป็นเวลานาน ยาก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ

ดังนั้น ยาเสพติด จึงหมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยการดม สูบ นิดหรือด้วยการกระทำใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลในเชิงลบต่อร่างกายและจิตใจ คือ มีความต้องการที่จะเสพสารนั้นอยู่ตลอดเวลา ต้องเพิ่มขนาดการเสพมากขึ้น มีอาการถอนยาหรืออยากยาเมื่อขาดยา และมีสุขภาพทั่วไปทรุดโทรม

2. ชนิดของยาเสพติด

2.1 ยาเสพติดตามแหล่งที่เกิด ได้แก่

2.1.1 ยาเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) คือ ยาเสพติดที่ผลิตได้มาจากพืช เช่น ฝิ่น กระต่อม กัญชา

2.1.2 ยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) คือ ยาเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมี เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน

2.2 แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้แก่

2.2.1 ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรงไม่เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ เช่น เฮโรอีน (Heroin) แอมเฟตามีน (Amphetamine) แอลเอสดี (LSD) เอ็กซ์ตาซี (Ecstasy) หรือ MDMA

2.2.2 ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น ฝิ่น (Opium) มอร์ฟีน (Morphine) โคลเคอีน (Cocaine) เมทาโดน (Methadone)

2.2.3 ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 ผสมอยู่ เช่น ยาแก้ไอที่มีโคลเคอีนผสมอยู่

2.2.4 ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Aceticanhydride) อาเซติกคลอไรด์ (Acetylchloride) เอทิลิดีนไดอะเซเตต (Ethylidiacetate) ไลเซอร์จิก อาซิก (Lysergic Acid)

2.2.5 ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึง ประเภท 4 เช่น พืชกัญชา พืชกระท่อม พืชฝิ่น (ซึ่งหมายความรวมถึงพันธุ์ฝิ่น เมล็ดฝิ่น ก้านฝิ่น ฟางฝิ่น) พืชเห็ดขี้ควาย

2.3 แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อประสาท ได้แก่

2.3.1 ยาเสพติดประเภทกดประสาท เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ยากล่อมประสาท สารระเหย

2.3.2 ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน กระท่อม โคลเคอิน

2.3.3 ยาเสพติดประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เห็ดขี้ควาย

2.3.4 ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน (อาจกด กระตุ้นหรือหลอนประสาทร่วมกัน) เช่น กัญชา

2.4 แบ่งตามองค์การอนามัยโลก ได้แก่

2.4.1 ประเภทฝิ่น หรือ มอร์ฟีน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟีน เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน เพริดีน

2.4.2 ประเภทบาบิบูเรท รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ทำนองเดียวกัน เช่น เซโคบาร์บิทัล พาราลดีไฮด์ เมโพรบามัท ไดอาซีแพม คลอไดอาซีพอกไซด์

2.4.3 ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้

2.4.4 ประเภทแอมเฟตามีน เช่น แอมเฟตามีน เดกซ์แอมเฟตามีน

2.4.5 ประเภทโคเคน เช่น โคเคน ไซโคคา

2.4.6 ประเภทกัญชา เช่น ใบกัญชา ยางกัญชา

2.4.7 ประเภทคัท เช่น ใบคัท ใบกระท่อม

2.4.8 ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เมสคาลีน เมล็ดมอร์นิงโกลดี ต้นลำโพง เห็ดเมาบางชนิด

2.4.9 ประเภทอื่น ๆ เป็นพวกที่ไม่สามารถเข้าประเภทใดได้ เช่น ทินเนอร์ เบนซิน น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด บุหรี่

3. ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทย

3.1 ฝิ่น

ฝิ่น เป็นสารประกอบชนิดหนึ่งซึ่งได้จากยางของผลฝิ่น ในเนื้อฝิ่นมีสารเคมีผสมอยู่มากมาย ซึ่งประกอบด้วย โพรตีน เกลือแร่ ยาง และกรดอินทรีย์เป็นแอลคาลอยด์ (Alkaloid) ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ฝิ่นกลายเป็นยาเสพติดให้โทษที่ร้ายแรง แอลคาลอยด์ในฝิ่นแบ่งแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1.1 ประเภทที่ 1 ออกฤทธิ์ทำให้เกิดอาการมึนเมา และเป็นยาเสพติดให้โทษโดยตรง แอลคาลอยด์ประเภทนี้ทางเภสัชวิทยาถือว่าเป็นยาทำให้อ่อนหลับ แอลคาลอยด์ที่เป็นสารเสพติดซึ่งออกฤทธิ์ตัวสำคัญที่สุดในฝิ่น คือ มอร์ฟีน (Morphine)

3.1.2 ประเภทที่ 2 ออกฤทธิ์ทำให้กล้ามเนื้อเรียบหย่อนคลายตัว ซึ่งในทางเภสัชวิทยาถือว่า แอลคาลอยด์ในฝิ่นประเภทนี้ไม่เป็นสารเสพติด แต่มีฤทธิ์ทำให้กล้ามเนื้อของร่างกายหย่อนคลายตัว ซึ่งมีปาปาเวอรริน (Papaverine) เป็นตัวสำคัญ

3.2 มอร์ฟีน

มอร์ฟีน เป็นแอลคาลอยด์ (Alkaloid) ของฝิ่นที่สำคัญที่สุด ซึ่งเป็นตัวการที่ทำให้ฝิ่นมีฤทธิ์เดชแห่งความมึนเมา ชาวเยอรมันชื่อ SERTURNER เป็นผู้สกัดจากฝิ่น เมื่อปี ค.ศ. 1803 (พ.ศ. 2346) ได้เป็นครั้งแรก ฝิ่นชั้นดีจะมีมอร์ฟีนประมาณ 10 % - 16 % ฝิ่นหนัก 1 ปอนด์ นำมา สกัดจะได้มอร์ฟีนประมาณ 0.22 ออนซ์ หรือ 6.6 กรัม มอร์ฟีนมีลักษณะ 2 รูป คือ รูปอิสระ (Free) และรูปเกลือ (Salt) สำหรับที่มีลักษณะเป็นรูปของเกลือ ได้แก่ ซัลเฟต (Sulfate) ไฮโดรคลอไรด์ (Hydrochloride) อาซิเตท (Acetate) และทาร์เตรท (Tartrate) มอร์ฟีนรูปเกลือ ที่นิยมทำมาก คือ Sulfate ในปัจจุบันมอร์ฟีนสามารถทำขึ้นได้โดยการสังเคราะห์ด้วยกรรมวิธี ทางเคมีแล้ว

มอร์ฟีน เป็นผงสีขาวหรือเทาเกือบขาว ไม่มีกลิ่น มีรสขม มีฤทธิ์สูงกว่าฝิ่น เสพติดได้ง่าย มีลักษณะเป็นเม็ด เป็นผง และเป็นก้อนหรือละลายบรรจุหลอดสำหรับฉีด นำเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีฉีดเป็นส่วนมาก มอร์ฟีนใช้เป็นยาหลักหรือยามาตรฐานของยาแก้ปวด ยาจำพวกนี้กดระบบประสาทส่วนกลาง ลดความรู้สึกเจ็บปวด ทำให้รู้สึกง่วง หลับไป และลดการทำงานของร่างกาย

อาการข้างเคียงอื่น ๆ ก็คือ อาจทำให้คลื่นเหียนอาเจียน ท้องผูก เกิดอาการคันหน้าตาแดงเพราะโลหิตชนิด ม่านตาหดตึง และหายใจลำบาก

3.3 เฮโรอีน

เฮโรอีน เป็นยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ทางเคมี จากปฏิกิริยาระหว่างมอร์ฟีน กับสารเคมีบางชนิด เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Aceticanhydride) หรือ อาเซทิลคลอไรด์ (Acetylchloride)

เฮโรอีนออกฤทธิ์แรงกว่ามอร์ฟีนประมาณ 4 – 8 เท่า และออกฤทธิ์แรงกว่าฝิ่น ประมาณ 30 – 90 เท่า โดยทั่วไปเฮโรอีนจะมีลักษณะเป็นผงสีขาว สีนวล หรือสีครีม มีรสขม ไม่มีกลิ่น และแบ่งได้เป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกับมอร์ฟีน ได้แก่ เฮโรอีนเบส (Heroin Base) ซึ่งมีคุณลักษณะเด่น คือ ไม่ละลายน้ำ ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ เกลือของเฮโรอีน (Heroin Salt) เช่น เฮโรอีนไฮโดรคลอไรด์ (Heroin Hydrochloride)

3.4 ยาบ้า

ความหมายของยาบ้า

ยาบ้า เป็นชื่อที่ใช้เรียกยาเสพติดที่มีส่วนผสมของสารเคมีประเภทแอมเฟตามีน (Amphetamine) สารประเภทนี้แพร่ระบาดอยู่ 3 รูปแบบด้วยกัน คือ แอมเฟตามีนซัลเฟต (Amphetamine Sulfate) เมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine) และเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ (Methamphetamine Hydrochloride) ซึ่งจากผลการตรวจพิสูจน์ยาบ้าปัจจุบันที่พบอยู่ในประเทศไทยมักพบว่า เกือบทั้งหมดมีเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ผสมอยู่

ยาบ้า จัดอยู่ในกลุ่มยาเสพติดที่ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท มีลักษณะเป็นยาเม็ดกลมแบนขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 6 – 8 มิลลิเมตร ความหนาประมาณ 3 มิลลิเมตร น้ำหนักเม็ดยาประมาณ 80 – 100 มิลลิกรัม มีสีต่าง ๆ กัน เช่น สีส้ม สีน้ำตาล สีม่วง สีชมพู สีเทา สีเหลือง และสีเขียว มีสัญลักษณ์ที่ปรากฏบนเม็ดยา เช่น M PG WY สัญลักษณ์รูปดาว รูปพระจันทร์เสี้ยว 99 หรืออาจเป็นลักษณะของเส้นแบ่งครึ่งเม็ด ซึ่งสัญลักษณ์เหล่านี้อาจปรากฏบนเม็ดยาด้านใดด้านหนึ่งหรือทั้งสองด้านหรืออาจเป็นเม็ดเรียบทั้งสองด้านก็ได้

การเสพยาบ้ามีวิธีการเสพยาบ้าทำได้หลายวิธี เช่น รับประทาน หรือนำไปผสมลงในเครื่องดื่มครึ่งละ 1/4 , 1/2 หรือ 1 - 2 เม็ด หรือบางครั้งอาจใช้วิธีฉีดเข้าเส้น แต่ไม่ค่อยได้รับความนิยม วิธีที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ วิธีสูบ หมายถึง การใช้หลอดสูบเอาควันที่ได้จากการเผาไหม้เม็ดยาเข้าทางปาก คล้ายกับการสูบบุหรี่ ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่มีอันตรายต่อร่างกายอย่างยิ่ง เพราะตัวยาคือออกฤทธิ์ต่อร่างกายอย่างรุนแรงและรวดเร็วกว่าวิธีการเสพยาในรูปแบบอื่น

ฤทธิ์ในทางเสพติด โดยออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท มีอาการเสพติดทั้งทางร่างกาย และจิตใจไม่มีอาการขาดยาทางร่างกาย

อาการผู้เสพ เมื่อเสพยาบ้าเข้าสู่ร่างกาย ในระยะแรกจะออกฤทธิ์ทำให้ร่างกายตื่นตัว หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง ใจสั่น ประสาทตึงเครียด แต่เมื่อหมดฤทธิ์ยาจะรู้สึกอ่อนเพลีย

มากกว่าปกติ ประสาทล้าทำให้การตัดสินใจช้าและผิดพลาด เป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงได้ ถ้าใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานจะทำให้สมองเสื่อม เกิดอาการประสาทหลอน เห็นภาพลวงตา หวาดระแวง คลุ้มคลั่ง เสียสติ เป็นบ้าอาจทำร้ายตนเองและผู้อื่นได้ หรือในกรณีที่ได้รับยาในปริมาณมาก (Overdose) จะไปกดประสาทและระบบการหายใจทำให้หมดสติ และถึงแก่ความตายได้

โทษที่ได้รับ การเสพยาบ้าก่อให้เกิดผลร้ายหลายประการ ดังนี้ ผลต่อจิตใจ เมื่อเสพยาบ้าเป็นเวลานานหรือใช้เป็นจำนวนมากจะทำให้ผู้เสพยามีความผิดปกติทางด้านจิตใจ กลายเป็นโรคจิตชนิดหวาดระแวง ส่งผลให้มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปเช่น เกิดอาการหวาดหวั่น หวาดกลัว ประสาทหลอน ซึ่งโรคนี้หากเกิดขึ้นแล้วอาการจะคงอยู่ตลอดไปแม้ในช่วงเวลาที่ไม่ได้เสพยาก็ตาม ผลต่อระบบประสาทในระยะแรกจะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาททำให้ประสาทตึงเครียด แต่เมื่อหมดฤทธิ์ยาจะมีอาการประสาทล้า ทำให้การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ช้า และผิดพลาด และหากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานจะทำให้สมองเสื่อม หรือกรณีที่ใช้ยาในปริมาณมาก (Overdose) จะไปกดประสาทและระบบหายใจทำให้หมดสติและถึงแก่ความตายได้ ผลต่อพฤติกรรม ฤทธิ์ของยา จะกระตุ้นสมองส่วนที่ควบคุมความก้าวร้าว และความกระวนกระวายใจ ดังนั้นเมื่อเสพยาบ้า ไปนาน ๆ จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป คือ ผู้เสพยาจะมีความก้าวร้าวเพิ่มขึ้น และ หากยังใช้ต่อไปจะมีโอกาสเป็นโรคจิตชนิดหวาดระแวง เกรงว่าจะมีคนมาทำร้ายตนเองจึงต้อง ทำร้ายผู้อื่นก่อน

3.5 ยาอี ยาเลิฟ เอ็กซ์ตาซี

ยาอี ยาเลิฟ เอ็กซ์ตาซี (Ecstasy) เป็นยาเสพติดกลุ่มเดียวกันจะแตกต่างกันบ้างในด้านโครงสร้างทางเคมี ลักษณะของยาอี มีทั้งที่เป็นแคปซูลและเป็นเม็ดยาสีต่าง ๆ แต่ที่พบในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นเม็ดกลมแบน เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.8 - 1.2 เซนติเมตร หนา 0.3 - 0.4 มิลลิเมตร ผิวเรียบ และปรากฏสัญลักษณ์บนเม็ดยาเป็นรูปต่าง ๆ เช่น กระต่าย ค้างคาว นก ดวงอาทิตย์ PT ฯลฯ เสพโดยการรับประทานเป็นเม็ด จะออกฤทธิ์ภายในเวลา 45 นาที และฤทธิ์ยาจะอยู่ในร่างกายได้นานประมาณ 6 - 8 ชั่วโมง

ยาอี ยาเลิฟ เอ็กซ์ตาซี เป็นยาที่แพร่ระบาดในกลุ่มวัยรุ่นที่ชอบเที่ยวกลางคืน ออกฤทธิ์ใน 2 ลักษณะ คือ ออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทในระยะสั้น ๆ หลังจากนั้นจะออกฤทธิ์หลอนประสาทอย่างรุนแรง ฤทธิ์ของยาจะทำให้ผู้เสพยารู้สึกร้อน เหงื่อออกมาก หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง การได้ยินเสียงและการมองเห็นแสงสีต่าง ๆ ผิดไปจากความเป็นจริง เคลิบเคลิ้ม ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ อันเป็นสาเหตุที่จะนำไปสู่พฤติกรรมเสื่อมเสียต่าง ๆ และจากการค้นคว้าวิจัยของแพทย์และนักวิทยาศาสตร์หลายท่าน พบว่า ยาชนิดนี้มี

อันตรายร้ายแรง แม้จะเสพเพียง 1 - 2 ครั้ง ก็สามารถทำลายระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย ส่งผลให้ผู้เสพมีโอกาส ติดเชื้อโรคต่าง ๆ ได้ง่าย และยังทำลายเซลล์สมองส่วนที่ทำหน้าที่สังสารซีโรโทนิน (Serotonin) ซึ่งเป็นสาระสำคัญในการควบคุมอารมณ์ให้มีความสุข ซึ่งผลจากการทำลายดังกล่าวจะทำให้ผู้เสพเข้าสู่สภาวะของอารมณ์ที่เศร้าหมองหดหู่อย่างมาก และมีแนวโน้มการฆ่าตัวตายสูงกว่าคนปกติ

ฤทธิ์ในทางเสพติด ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทในระยะสั้น ๆ จากนั้นจะออกฤทธิ์หลอนประสาท มีอาการติดยาทางจิตใจ ไม่มีอาการขาดยาทางร่างกาย

อาการผู้เสพ เหงื่อออกมาก หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง ระบบประสาทการรับรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด (Psychedelic) ทำให้การได้ยินเสียง และการมองเห็นแสงสีต่าง ๆ ผิดไปจากความเป็นจริง เคลิบเคลิ้ม ควบคุมอารมณ์ไม่ได้

โทษที่ได้รับ การเสพยาอีกก่อให้เกิดผลร้ายหลายประการดังนี้ ผลต่ออารมณ์ เมื่อเริ่มเสพในระยะแรกยาจะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทให้ผู้เสพรู้สึกตื่นตัวตลอดเวลา ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เป็นสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมล่าสอนทางเพศ ผลต่อการรับรู้ การรับรู้จะเปลี่ยนแปลงไปจากความเป็นจริง ผลต่อระบบประสาท ยา จะทำลายระบบประสาททำให้เซลล์สมองส่วนที่ทำหน้าที่สังสารซีโรโทนิน (Serotonin) ซึ่งเป็นสาระสำคัญในการควบคุมอารมณ์นั้นทำงานผิดปกติ กล่าวคือ เมื่อยาเข้าสู่สมองแล้วจะทำให้เกิดการหลั่งสาร “ซีโรโทนิน” ออกมามากเกินกว่าปกติ ส่งผลให้จิตใจสดชื่นเบิกบาน แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปสารดังกล่าวจะลดน้อยลงทำให้เกิดอาการซึมเศร้าหดหู่อย่างมากอาจกลายเป็นโรคจิตประเภทซึมเศร้า (Depression) และอาจเกิดสภาวะอยากฆ่าตัวตาย นอกจากนี้การที่สารซีโรโทนินลดลงยังทำให้ธรรมชาติของการหลับนอนผิดปกติ จำนวนเวลาของการหลับลดลงนอนหลับไม่สนิท จึงเกิดอาการอ่อนเพลียขาดสมาธิในการเรียนและการทำงาน ผลต่อสภาวะการตายขณะเสพ มักเกิดเมื่อผู้เสพสูญเสียเหงื่อมากจากการเดินร่าทำให้เกิดสภาวะขาดน้ำอย่างฉับพลันหรือกรณีที่เสพยาพร้อมกับดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปมากหรือผู้ที่ป่วยเป็นโรคหัวใจจะทำให้เกิดอาการช็อค และเสียชีวิตได้

3.6 สารระเหย

สารระเหย คือ สารที่ได้จากขบวนการสกัดน้ำมันปิโตรเลียม มีลักษณะเป็นไอระเหยได้ในอากาศประกอบด้วย Toluene Acetone Butane Benzen Trichloroe Thylene ซึ่งพบในกาว แล็กเกอร์ ทินเนอร์ น้ำมันเบนซิน ยาล้างเล็บ เมื่อสูดดมเข้าไปจะทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย

อาการผู้เสพ ผู้เสพจะมีอาการเคลิบเคลิ้ม สีรษะเบาหัว ตื่นเต้น พุดจาอ้อแอ้ พุดไม่ชัด น้ำลายไหลออกมามาก เนื่องจากสารที่สูดดมเข้าไปทำให้เกิดการระคายเคืองต่อเยื่อบุภายในจมูกและปาก การสูดดมลึก ๆ หรือซ้ำ ๆ กันแม้ในช่วงเวลาสั้น ๆ ทำให้ไม่สามารถ

ควบคุมตัวเองได้ทำให้ขาดสติหรือเป็นลมชัก กล้ามเนื้อทำงานไม่ประสานกัน ระบบประสาทอัตโนมัติ (Reflexes) ถูกกด มีเลือดออกทางจมูก หายใจไม่สะดวก

3.7 บุหรี่

บุหรี่ มีสารต่าง ๆ หลายชนิดแต่สารสำคัญที่ทำให้เกิดการเสพติด คือ นิโคติน เป็นสารแอลคาลอยด์ที่ไม่มีสี นิโคติน 30 มิลลิกรัม สามารถทำให้คนตายได้ แต่การที่สูบบุหรี่ติดต่อกันหลายมวนแล้วไม่ตาย ก็เพราะว่ามีนิโคตินในควันบุหรี่เป็นส่วนน้อยที่เข้าสู่ร่างกายของผู้สูบ

ฤทธิ์ในทางเสพติด บุหรี่ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทไม่มีอาการเสพติดทางร่างกาย มีอาการเสพติดทางจิตใจ ไม่มีอาการขาดยาทางร่างกาย

อาการผู้เสพ ตาแห้ง ตาแดง ริมฝีปากแห้งเขียว เล็บเหลือง ฟันมีคราบดำจับมือสั่น ลมหายใจมีกลิ่นเหม็น หลอดลมอักเสบ เกิดอาการระคายเคืองต่อระบบทางเดินหายใจ ไอเสียงแหบ

โทษที่ได้รับ นิโคตินจะออกฤทธิ์กระตุ้นหัวใจให้ทำงานหนัก ในขณะเดียวกันจะทำให้หลอดเลือดหดตัว อันเป็นสาเหตุของโรคหัวใจขาดเลือด ความดันโลหิตสูง โรคมะเร็งปอด ถุงลมโป่งพอง ถ้าผู้สูบบุหรี่เป็นหญิงมีครรภ์จะทำให้แท้งได้ง่าย หรือทารกที่คลอดออกมาจะมี น้ำหนักตัวน้อยกว่าปกติ

3.8 แอลกอฮอล์

แอลกอฮอล์ เป็นของเหลว ไม่มีสี แอลกอฮอล์ในเครื่องดื่มมีนเมา คือ เอทิลแอลกอฮอล์ เครื่องดื่มมีนเมาชนิดต่าง ๆ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้ บรั่นดี จะมีปริมาณของเอทิลแอลกอฮอล์ต่างกัน

ฤทธิ์ในการเสพติด ออกฤทธิ์กดประสาท มีการเสพติดทั้งทางร่างกายและจิตใจ อาการผู้เสพ ถ้าดื่มมาก ๆ จะกีดกระเพาะอาหาร เกิดเป็นแผลในกระเพาะอาหาร ความรู้สึกนึกคิดผิดไป ควบคุมตนเองไม่ได้ ไม่สามารถยับยั้งตนเองจึงอาจแสดงอาการบางอย่างออกมา เช่น คุ้ยเขี่ย ทะเลาะวิวาท พุดมาก นอกจากนี้ยังมีอาการหน้าแดง ความดันโลหิตสูง หัวใจเต้นเร็ว ปัสสาวะบ่อย ถ้าดื่มมากจะทำให้การรับรส กลิ่น เสียง และสัมผัสลดลง คนที่เสพติดแอลกอฮอล์ หรือคนที่ เป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง จะมีใบหน้าบวมๆ หน้าแดง ตาแดง ผิวหนังคล้ำมือสั่น ลมหายใจมีกลิ่นแอลกอฮอล์

โทษที่ได้รับ ถ้าดื่มเป็นระยะเวลานาน ๆ จะทำให้เกิดโรคพิษสุราเรื้อรัง ทำลายตับและสมอง สติปัญญาเสื่อมควบคุมตัวเองไม่ได้ จิตใจผิดปกติ กล้ามเนื้ออ่อนเปลี้ย เป็นตะคริว ปลายมือ ปลายเท้าชา กระเพาะอาหารอักเสบ เบื่ออาหาร ร่างกายซูบผอม และอาจเกิดโรคตับแข็ง

ถ้าเสพติดมากและไม่ได้เสพจะมีอาการกระวนกระวายอ่อนเพลีย นอนไม่หลับ เหงื่อออกมาก คลื่นไส้ อาเจียน หัวใจเต้นเร็ว อารมณ์ฉุนเฉียว อาจมีอาการชัก ประสาทหลอน เป็นโรคจิต และถ้าดื่มแอลกอฮอล์ร่วมกับยาที่กดประสาท เช่น ยานอนหลับ ยากล่อมประสาท จะเสริมฤทธิ์กัน ทำให้มีอันตรายมากขึ้นได้

โดยสรุปอาการของผู้ใช้ยาเสพติด สามารถสังเกตความเปลี่ยนแปลงอาการและสิ่งตรวจพบอื่น ๆ ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย สังเกตการเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้ สุขภาพทรุดโทรม ผอม ชูบซิด น้ำหนักตัวลด ไม่มีเรี่ยวแรงจะทำงานหนัก ริมฝีปากเขียวช้ำ แห้งแตก (เสพโดยการสูบ) มักใส่แว่นกรองแสงสีเข้ม เพื่อต่อสู้กับแสงสว่างเพราะม่านตาขยาย และปิดกั้นยูวีแสงทำให้น้ำมูกไหล น้ำตาไหล เหงื่อออกมาก กลิ่นตัวแรงเพราะไม่ทำความสะอาดร่างกายตัวเองทุกวัน มีร่องรอยการเสพติดให้เห็นบริเวณแขนตามแนวเส้นโลหิตดำ (เสพโดยฉีดเข้าเส้น เช่น ผงขาว เฮโรอีน) หรือบริเวณสะโพก และหัวไหล่มีรอยแผลเป็นจ้ำ ๆ (เสพโดยการฉีดเข้ากล้ามเนื้อ) รอยดำด้านหน้าที่อกหู (สูบฝิ่น นอนหนุนหมอนไม้) มีรอยแผลเป็นที่ท้องแขนเป็นรอยกรีดด้วยของมีคมตามขวางเฉียง ๆ (ทำร้ายตัวเองจากการติดเหล้า ยากล่อมประสาท ระวังประสาท) นิ้วมือมีรอยคราบเหลืองสกปรก (เสพโดยการสูบเฮโรอีนเกล็ด) แต่อาจเกิดจากการสูบบุหรี่จัด ผิวหนังหยาบกร้านเป็นแผลพุพอง อาจมีหนอง น้ำเหลือง คล้ายกับโรคผิวหนัง (ขาดวิตามิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งติดผงขาวฉีดเข้าเส้น) และมักใส่เสื้อแขนยาวเพื่อปกปิดร่องรอยการเสพยาเสพติด

การเปลี่ยนแปลงทางจิต สังเกตการเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้ ขาดเรียน หนีโรงเรียน ขาดงาน

บ่อย ๆ สติปัญญาเสื่อม การเรียนด้อยลง ความจำเสื่อม การงานบกพร่อง ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่สนใจต่อสิ่งแวดล้อม พุดจาไม่สัมพันธ์กับสภาพเป็นจริง ชอบแยกตัวเองหลบซ่อนตัว ไม่เข้าหาผู้อื่นแม้แต่บิดามารดาของตนเอง ทำตัวลึกลับ เป็นคนเจ้าอารมณ์ หงุดหงิด เอาใจตนเอง ขาดเหตุผล ชอบเข้าห้องนํ้านาน ๆ (แอบเสพยาเสพติด) ใช้เงินเปลืองโดยไม่มีเหตุผล พบอุปสรรคเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด เช่น หลอดฉีดยา กระจายตะกั่ว ซองกระจายพับเป็นกะทะ ซากก้านไม้ขีดจำนวนมาก เศษกระจายไหมไฟ ภาชนะบรรจุยาเสพติด เช่น กระจายห่อหลอดยาพลาสติก หลอดคาแฟตต์เป็นท่อนสั้น ๆ มีรอยพับหัวท้าย เป็นต้น พุดจากร้าวร้าวแม้แต่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ของตนเองผิดกว่าแต่ก่อน ดื้อรั้นไม่เชื่อฟังบิดามารดา พุดคำเถียงคำ สามารถทำร้ายบิดามารดาได้ ไม่สนใจใน ความเป็นอยู่ของตนเอง แต่งกายไม่สุภาพเรียบร้อย สกปรก ไม่หิวผม ไม่อาบน้ำ ไม่แปรงฟัน ไม่ตัดผม ไม่รับประทานอาหารตามปกติ ผิดจากแต่ก่อน หัดสูบบุหรี่

(ในรายเริ่มต้นใหม่ ๆ) มีธุระส่วนตัวออกนอกบ้านเสมอ ๆ เทียวเตร่ออกนอกบ้านกลับบ้านผิดเวลา ของในบ้านหายบ่อย ๆ เพราะลักขโมยเอาไปขาย จำนำ ไม่ชอบทำงานทำการอะไร นอกจากง่วงหาวนอน และชอบนอนทั้งวันตื่นสายผิดปกติ และสีหน้าแสดงความวิตกกังวล

การเปลี่ยนแปลงเมื่อขาดยาเสพติด สังเกตการเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้ น้ำมูกไหล น้ำตาไหล หาวนอน จามคล้ายคนเป็นหวัด กระสับกระส่าย กระวนกระวาย หายใจถี่ จ้องหาแต่ยาเสพติด จะชวนขวามาเสพให้ได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ คลื่นไส้ อาเจียน เมื่ออาหาร น้ำหนักตัวลด ท้องเดิน อาจมีเลือดปนออกมาด้วย ซึ่งเรียกว่า “ลงแดง” ขนลุก เหงื่อออกมาก เป็นตะคริว แขนขาหรือกล้ามเนื้อส่วนใดส่วนหนึ่งสั่นกระตุก ขบฟัน ปวดเมื่อยตามร่างกาย ปวดเสี้ยว กระตุก ดิ้นทุรนทุราย ม่านตาขยายโตขึ้น ทำให้มองเห็นภาพมัวไม่ชัดหรือเป็นสองภาพ ไม่สู้แดด ไข้สูง ความดันโลหิตขึ้นสูง ชักกระตุก นอนไม่หลับ และคลื่นไส้อาเจียน

การเปลี่ยนแปลงด้วยการตรวจทางวิชาการห้องทดลอง สังเกตการเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้ ทดสอบด้วยยา ใช้ยาฉีดทำลายฤทธิ์ของยาเสพติดทำให้เกิดอาการอยากยา และเก็บปัสสาวะตรวจหาสารเสพติดที่ถูกขับออกมาซึ่งสามารถบอกชนิดของยาเสพติดบางชนิดได้ด้วย

สาเหตุของการติดและการป้องกันยาเสพติด

1. สาเหตุของการติดยาเสพติด

สาเหตุที่ทำให้เยาวชนตลอดจนผู้คนวัยอื่น ๆ หันไปสู่วาเสพติดมีหลายประการที่สำคัญ ดังนี้

1.1 สาเหตุจากการถูกชักชวน เยาวชนส่วนใหญ่มีลักษณะขาดความต้องการอยู่ร่วมกัน ต้องการได้รับการยกย่อง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่คณะ ฉะนั้นถ้าเพื่อนฝูงชักชวนให้ลองขอมัขัดไม่ได้ มิฉะนั้นจะกลายเป็นเข้ากับเพื่อนไม่ได้ จึงทำให้เยาวชนต้องยอมใช้ยาเสพติดตามการชักชวนของเพื่อน ซึ่งมีหลักฐานสนับสนุนที่แน่ชัด จากการศึกษาวิจัยของทางราชการ พบว่า เยาวชนติดยาเสพติดเพราะถูกเพื่อนชักจูงมีถึง 77 เปอร์เซ็นต์ ประกอบกับเยาวชนวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในระยะอยากรู้อยากเห็น อยากรลอง จึงง่ายต่อการชักชวน

1.2 สาเหตุจากความกดดันในครอบครัวมีส่วนผลักดันให้สมาชิกในครอบครัวหันไปสู่วาเสพติดได้ ซึ่งความกดดันในครอบครัวมีแตกต่างกันไป เช่น

1.2.1 พ่อแม่ทะเลาะกันทุกวัน ลูกเกิดความรำคาญใจที่เห็นสภาพ
ดังกล่าว จึงหนีไปคบเพื่อนนอกบ้านจนกว่าจะถึงเวลาอนิจกลับบ้านและในที่สุดก็หนีไปสู่ว
ยาเสพติด

1.2.2 พ่อแม่หย่าร้าง ต่างคนต่างมีภรรยาหรือสามีใหม่ ทำให้ขาดความ
สนใจในลูกเท่าที่ควร เด็กในวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความกดดันในธรรมชาติสูง ความน้อยใจว่าพ่อแม่
ไม่รัก รู้สึกว่าแห้วจึงได้หนีไปสู่วยาเสพติด

1.2.3 พ่อแม่ที่ไม่เข้าใจลูก เยาวชนที่หนีไปสู่วยาเสพติดมิใช่ว่ามีเฉพาะ
เยาวชน ที่ยากจนหรืออยู่ในสถานกำพร้า ฯลฯ เยาวชนที่มีพ่อแม่ร่ำรวยก็มีลูกติดยาเสพติดได้
เพราะความที่พ่อแม่ไม่เข้าใจลูก คิดว่าเด็กมีความต้องการเพียงใช้เงินหรือหากต้องการอะไรพ่อแม่
ก็หาให้ได้โดยใช้เงิน แต่ความจริงเด็กหรือเยาวชนก็มีจิตใจอยากร่วมกันรับรู้ในกิจกรรมของ
ครอบครัวต้องการให้พ่อแม่ยกย่องเมื่อทำกิจกรรมดี เช่น สอบไล่ได้ดี ๆ หรือช่วยเหลือผู้อื่น ได้
รับคำชมเชย ย่อมต้องอยากเล่าให้พ่อแม่ฟังในเรื่องราวต่าง ๆ แต่ปรากฏเมื่อกลับถึงบ้าน พ่อแม่มี
ภารกิจมาก ไม่มีเวลาให้ลูกหรือทำความดีก็ไม่เคยรู้ เมื่อเป็นเช่นนี้บ่อย ๆ เด็กก็เสียใจ ในที่สุด
ก็กลายเป็นคนเสียจริต ว่าแห้วและหนีไปสู่วยาเสพติดได้

1.2.4 พ่อแม่ที่แสดงออกในการรักลูกไม่เท่ากัน พ่อแม่อาจรักลูกไม่เท่ากัน
จริง แต่การเอาใจใส่ที่แสดงออกต่อลูกทุกคนควรเหมือนกัน และพ่อแม่ที่มีลูกหลายคนก็ไม่ควร
ตั้งความหวังสูงนัก อยากให้ลูกเรียนเก่งสอบได้ที่ 1 ทุกคนก็ต้องการเช่นนี้ แต่ควรยอมรับสภาพ
ความเป็นจริงว่าการเรียนเก่งนั้นขึ้นอยู่กับหลาย ๆ ประการ เช่น สติปัญญา ความเอาใจใส่ของเด็กเอง
ฉะนั้นเมื่อมีลูก 2 - 3 คน อาจจะมีบางคนเรียนเก่ง ลูกคนเรียนไม่เก่ง ก็ไม่ควรได้รับการ
ตำหนิจากพ่อแม่เพราะสติปัญญาคนเราไม่เท่ากัน มีพ่อแม่บางคนพยายามชมเชยยกย่องลูกคนเรียน
เก่งให้ลูกที่ไม่เก่งฟังเสมอ ๆ

1.3 สาเหตุจากความจำเป็นในอาชีพบางอย่าง เช่น ผู้ทำงานกลางคืนเป็นพาร์ตเนอร์
นักร้อง พนักงาน อาบอบนวด นักดนตรี คนขับรถแท็กซี่ คนขับรถบรรทุก ผู้ทำงานในสถานประกอบการ
ผู้มีอาชีพเหล่านี้ใช้ยาเสพติดโดยหวังผลให้สามารถประกอบการงานได้ เช่น บางคนใช้เพราะฤทธิ์
ยาช่วยไม่หั้งว บางคนใช้เพื่อข่มใจให้เกิดความกล้า

1.4 สาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจ คือ การไม่มีงานทำ หรือมีรายได้ไม่พอรายจ่าย
รวมทั้งใช้จ่ายเงินเกินตัว แม้จะทราบว่ายาเสพติดผิดกฎหมายแต่เพื่อความอยู่รอดของตนเอง จึงยอม
ไปสู่วยาเสพติด โดยขั้นแรกอาจคิดเป็นเพียงคนช่วยส่ง แต่การอยู่ใกล้ซัดยาบ่อย ๆ ในที่สุดเป็นทั้ง
ผู้ส่งยาและติดยา บางคนแม้จะมีพอกินพอใช้ คิดอยากรวยก็เป็นทางให้ไปสู่วยาเสพติดได้

1.5 สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม มีผู้ติดยาเสพติดจำนวนไม่น้อยมีความตั้งใจที่จะพยายาม

เลิกเสพ โดยเข้ารับการรักษาพยาบาลจากทั้งภาครัฐและเอกชน แต่เมื่อหายแล้วปรากฏว่าสังคมไม่ยอมรับ เช่น ในครอบครัวตนเองยังแสดงท่าทีดูถูกเหยียดหยามรังเกียจ หรือไปสมัครเข้าทำงานก็ถูกปฏิเสธ เนื่องจากมีประวัติเคยติดยาเสพติด คนเหล่านี้จำเป็นต้องมีชีวิตรอด ดังนั้นเมื่อสังคมไม่ยอมรับ จึงหันกลับไปอยู่ในสังคมยาเสพติดเช่นเดิม

1.6 ขาดความรู้ในเรื่องยาเสพติด คนบางคนทดลองใช้ยาเสพติดเพราะไม่รู้จักรู้จัก และ

ไม่มีความรู้เรื่องยาเสพติด แต่ไม่รู้จักรู้ชื่อต่าง ๆ ที่ใช้เรียกอาจถูกหลอกให้ทดลองใช้และเกิดการเสพยาขึ้นได้ เช่น คนส่วนใหญ่รู้ว่าเฮโรอีนเป็นยาเสพติดและไม่คิดจะลอง แต่หลายคนอาจไม่รู้ว่าผงขาวคือเฮโรอีนด้วย เมื่อเพื่อนมาชักชวนว่าให้ลองเสพยาผงขาวแล้วจะเที่ยวผู้หญิงสนุก จึงได้ลองเสพยาโดยไม่คิดว่ามันจะเป็นเฮโรอีน นอกจากนี้ถ้าคนเรามีความรู้เรื่องการใช้อายัดก็จะไม่ทดลองยาที่ไม่มีฉลากยาเสพติดที่ผิดกฎหมายย่อมไม่มีฉลากจึงหลอกลวงคนได้ง่าย

สาเหตุใหญ่ ๆ ที่กล่าวมาแล้ว คนที่จิตใจอ่อนแอ อ่อนไหวง่าย ก็ติดย่าง่าย ดังตัวอย่างข้างต้นสาเหตุที่ทำให้บุคคลหนึ่งไปติดยาเสพติด อาจมิใช่จากสาเหตุเดียวแต่อาจเกิดได้จากสาเหตุหลาย ๆ ประการก็ได้ ทั้งนี้การติดยาเสพติดส่งผลกระทบต่อผู้เสพเอง ครอบครัว สังคม ชุมชน และประเทศชาติ

มีผลกระทบต่อผู้เสพเอง ส่งผลให้ผู้ใดติดยาเสพติดผู้นั้นก็จะได้รับพิษภัยของยาเสพติดหรือสารเสพติด หรือสารเสพติดนั้น ๆ จะทำลายผู้ติดยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังนี้ ทำให้สุขภาพทรุดโทรมมีโรคแทรกต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น ดับแข็ง วัณโรค โรคผิวหนัง เสียเศรษฐกิจของตน โดยต้องเสียเงินเพื่อซื้อหายาเสพติดมาเสพให้ได้ เป็นบุคคลไร้สมรรถภาพทั้งร่างกายและจิตใจ เจื้อยขาเกียจคร้าน บางคนทำงานไม่ได้ บุคลิกภาพไม่ดี มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดี และอาจประสบอุบัติเหตุได้ง่าย มีโทษตามกฎหมาย

มีผลกระทบต่อครอบครัว ส่งผลให้ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัวหรือญาติพี่น้อง ครอบครัวหมดความสุข และเป็นภาระต่อบุคคลในครอบครัว รวมทั้งทิ้งภาระหนักให้ครอบครัว หากต้องพิการหรือเสียชีวิต ทำความเดือดร้อนให้ครอบครัว และเสียเศรษฐกิจของครอบครัว

มีผลกระทบต่อสังคมหรือชุมชน ส่งผลให้เป็นที่รังเกียจของสังคมหรือชุมชน ไม่มีใคร

อยากคบด้วย เข้าสังคมไม่ได้ เป็นอาชญากร เพราะผู้ติดยาต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ได้ยา เมื่อไม่มีเงินซื้อ ซึ่งช่วงแรก ๆ อาจขอยืมเพื่อนแต่ต่อมาเพื่อนไม่ให้ยืมเพราะยืมแล้วไม่ใช้ ในที่สุดก็

ต้องลักขโมยของในบ้านไปขายเพื่อหาเงินมาซื้อ และนาน ๆ เข้าก็ต้องลักขโมยของผู้อื่นไปขาย หรือ วิ่งราวชาวบ้าน ในที่สุดอาจถึงขั้นจี้ชิงทรัพย์ซึ่งพบว่าอาชญากรรมในหน้าหนังสือพิมพ์บ่อย ๆ

มีต่อกระทบต่อประเทศชาติ ส่งผลให้ทำลายเศรษฐกิจของชาติ เพราะผู้ติด ยาเสพติด

คนหนึ่งจะต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 50 บาทต่อวัน ถ้า 5 แสนคนจะประมาณ 25 ล้านบาท หรือ 750 ล้านบาทต่อ 1 เดือน หรือ 9 พันล้านบาทต่อปี ซึ่งเงินจำนวนนี้สามารถนำไปพัฒนา ประเทศในด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย แต่กลับต้องมาสูญเสียในกิจการเช่นนี้ไปอย่างน่าเสียดาย บ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ ผู้ติดยาเสพติดจะมีสุขภาพทรุดโทรมทั้งร่างกายและจิตใจตาม ฤทธิ์ของยา และมีความคิดคำนึงเพียงต้องมียาเสพติดให้ได้ เมื่อเวลาอยาก ฉะนั้นถ้าประเทศใดมี เยาวชนซึ่งจะเป็นพลังของชาติในอนาคตติดยาเสพติดมากก็เป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของ ประเทศมาก ซึ่งต้องระมัดระวังผู้ที่ไม่หวังดีต่อชาติจะใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องมือเพื่อทำลาย ความมั่นคงของประเทศ

2. การป้องกันยาเสพติด

สำนักงานประสานงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ส.ป.ป.) ได้ให้ความหมาย ของการป้องกันยาเสพติด (นงคราญ ณรงค์ศักดิ์, 2541 : 8) ไว้ว่า การป้องกันยาเสพติด หมายถึง การให้การศึกษา ข่าวสาร ความรู้และข้อมูลในเรื่องของยาเสพติดอย่างถูกต้องด้วยวิธีการต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันมิให้ประชาชนหันไปใช้ยาเสพติดเป็นทางออกเมื่อประสบ ปัญหาขึ้นกับตนเองและครอบครัว และในขณะเดียวกันก็ดำเนินการป้องกันการแพร่กระจายของตัวยา รวมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมมิให้มีส่วนผลักดันให้คนไปใช้ยาเสพติด ควบคู่กันไปด้วย

ทศพร ภูมิคำ (2542 : 14) กล่าวว่า การป้องกันยาเสพติดมีหลายวิธีด้วยกัน นับตั้งแต่ การควบคุมการใช้ยาเสพติดผิดกฎหมายอย่างเข้มงวด การควบคุมและกำจัดเขตการใช้หน้ายาเคมี บางประเภท การทำลายหรือปลูกพืชทดแทนพืชเสพติด การตรวจสุขภาพ และการตรวจสารเสพ

ติดจากร่างกายของผู้สงสัยหรือผู้มีแนวโน้มว่าจะติดยาเสพติดเหล่านี้ เป็นวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเสพติดขึ้น

การดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติด จะดำเนินการเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ลดจำนวนผู้ติดยาเสพติดให้น้อยลง เป็นการดำเนินงานป้องกันผู้ที่ติดยาเสพติดอยู่แล้ว หลังจากได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพไม่ให้หันกลับไปเสพหรือติดยาเสพติดอีก หรือแม้แต่การนำไปแพร่ระบาดในกลุ่มผู้ไม่เสพ

2. เพิ่มจำนวนผู้ได้รับภูมิคุ้มกันจากยาเสพติด เป็นการดำเนินการป้องกันในกลุ่มผู้ไม่เสพ และผู้ที่เคยเสพยาเสพติดมิให้กลับไปเสพติดอีก

ปรัชญา พิตรสาร (2539 : 28) ได้เสนอแนวทางการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน โดยได้นำแนวความคิดของการป้องกันยาเสพติดในรูปแบบจิตวิทยา - สังคม (Psycho - Social Model) ผสมผสานกับแนวทางพัฒนาบุคลิกภาพเด็กและเยาวชนให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข และมีคุณภาพในการเป็นพลเมืองดี แนวทางการดำเนินงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนนั้น มีดังนี้ คือ

1. การให้การศึกษ

เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็น

ต่อการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพ โดยปลอดภัยจากปัญหาเสพติด การให้การศึกษานี้มุ่งเน้นที่การอบรมบ่มนิสัย และพัฒนาด้านจิตใจ (Affection Education) โดยคำนึงถึงองค์ประกอบในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ดังนี้

1.1 การส่งเสริมความนับถือตนเอง (Self - esteem)

1.2 การส่งเสริมความสัมฤทธิ์ผล (Achievement)

1.3 การส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกมุ่งมั่น (A sense of Purpose)

1.4 การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความเคารพตนเองและผู้อื่น และเกียรติภูมิ

ของบุคคล (Respect for Self and Other and Individual Dignity)

1.5 การพัฒนาทักษะส่วนตัวและทักษะสังคม (Personal and Social Skill)

1.6 การส่งเสริมทักษะในการประกอบอาชีพ (Employable Skill)

2. การให้ข่าวสารข้อมูล

เป็นการให้ข่าวสารเพื่อให้ประชาชนตระหนักและตื่นตัวกับปัญหาเสพติดตลอดจนมุ่งเสริมสร้างเจตคติและค่านิยมที่ถูกต้องให้กับประชาชนทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเชื่อและความรู้ (Knowledge) และเจตคติ (Attitude) จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีผลต่อการใช้อย่างถูกต้อง ซึ่งการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันยาเสพติดเป็นวิธีที่แพร่หลายสามารถ

ดำเนินการได้ในหลายหน่วยงานและเป็นมาตรการที่เสริมด้านการให้การศึกษา (Education) ได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงวิธีการที่เหมาะสม ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนองค์ประกอบทางด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมด้วย มิฉะนั้นอาจเกิดปัญหา “ดาบสองคม” ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นการดำเนินงาน เพื่อถ่ายทอดหรือส่งข่าวสารความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติด ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยเทคนิควิธีและสื่อต่าง ๆ เป็นปัจจุบันสำคัญของการดำเนินงาน เผยแพร่ทั้งด้านสื่อมวลชนและสื่อบุคคลในปัจจุบันเนื้อหาเทคนิค และสื่อด้านป้องกันยาเสพติดได้รับการพัฒนาเป็นระบบมากขึ้น เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวางและมี ประสิทธิภาพ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบดังนี้คือ

2.1 การจัดวิทยากรบรรยาย อภิปราย เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ วิทยากรจึงนับเป็นสื่อ (บุคคล) ที่สำคัญที่สุด และสามารถเรียกร้องความสนใจ ตลอดจนทำความเข้าใจแก่ผู้รับข้อมูลข่าวสารที่ดีที่สุด

2.2 การให้บริการด้านสื่อ เช่น เอกสาร โปสเตอร์ ภาพนิทรรศการ ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ ฯลฯ แก่หน่วยงานและประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานที่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติด

2.3 การจัดรณรงค์ป้องกันยาเสพติดในช่วงระยะเวลาที่กำหนด เช่น ในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี ซึ่งถือเอาวันที่ 26 มิถุนายน เป็นวันต่อต้านยาเสพติดของโลกเป็นการเผยแพร่ข่าวสารโดยการระดมสื่อต่าง ๆ สาเหตุที่ต้องมีการรณรงค์เพราะการเผยแพร่ข่าวสารในวงกว้างไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นการจัดรณรงค์ในท้องที่บางแห่งซึ่งมีปัญหารุนแรงจึงเป็นสิ่งจำเป็น เช่น การเดินขบวนต่อต้านยาเสพติด การจัดสัปดาห์รณรงค์ป้องกันยาเสพติด และการจัดนิทรรศการต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น

2.4 การเผยแพร่ข่าวสารโดยผ่านสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เป็นการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งนับเป็นวิธีการเผยแพร่ที่ได้ผล เพราะสื่อมวลชนเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดี สื่อมวลชนที่ใช้ในการเผยแพร่ที่สำคัญ ได้แก่

2.4.1 วิทยุ โดยการผลิตรายการวิทยุเพื่อออกอากาศในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในลักษณะบทความ สารคดี ละคร คำขวัญ เพลง เรื่องสั้น ตลอดจนขอความร่วมมือจากสถานีวิทยุต่าง ๆ หรือนักจัดรายการในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ด้านป้องกันยาเสพติด

2.4.2 โทรทัศน์ โดยการผลิตภาพนิ่ง ภาพยนตร์โฆษณาสั้น ๆ จัดรายการแสดงรายการสนทนาของผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ

2.4.3 โรงภาพยนตร์ โดยการผลิตภาพนิ่ง ภาพยนตร์โฆษณาสั้น เพื่อเผยแพร่ทางโรงภาพยนตร์ทั่วไป

2.4.4 สิ่งพิมพ์ โดยผลิตบทความ เรื่องสั้น คำขวัญ ภาพโปสเตอร์การ์ตูน ฯลฯ เผยแพร่ในวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์รายวัน โดยจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับ รูปแบบของสิ่งพิมพ์แต่ละชนิด

2.4.5 หน่วยเคลื่อนที่ จัดบุคลากรพร้อมรถยนต์ และสื่อ โสตทัศนูปกรณ์ ชุมนิเทศการออกไปปฏิบัติงานเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนตามแหล่งต่าง ๆ

2.4.6 สื่อพื้นบ้าน เป็นการใช้สื่อพื้นบ้านเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ ด้านการป้องกันยาเสพติด ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้แก่ หนังสือ เพลงพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่น ลิเก ลำตัด และลำเพลิน เป็นต้น

2.5 การให้ข่าวสารความรู้เป็นกรณีพิเศษ เช่น การให้คำปรึกษาแนะนำการให้บริการ ทางโทรศัพท์สายด่วน การจัดตั้งชมรมต่อต้านยาเสพติด ฯลฯ

3. การพัฒนาบุคลากร

เป้าหมายเพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกัน ยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เป็นวิทยากรหรือผู้ประสานงานในพื้นที่ระดับต่าง ๆ บุคลากร ที่สร้างขึ้นนี้ จัดได้ว่าเป็นสื่อบุคคลในการให้ข่าวสารและการศึกษา เนื่องจากสื่อประเภทนี้เชื่อว่า จะสามารถถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด ของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพดีกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ ในการพัฒนาบุคลากร เพื่อการป้องกัน ยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานไว้ ดังนี้ คือ

3.1 การพัฒนาบุคลากรแกนนำในส่วนกลาง โดยการให้การฝึกอบรม สัมมนา เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลาง ซึ่งขอบข่ายหน้าที่ และความรับผิดชอบใน การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด และมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งประสานการจัดกิจกรรมด้านการป้องกันยาเสพติดใน แต่ละกลุ่มเป้าหมาย

3.2 การพัฒนาบุคลากรแกนนำในระดับจังหวัด โดยการให้การฝึกอบรม สัมมนา เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด โดยเน้นหน่วยงานหลักในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ตำรวจภูธรจังหวัด ที่ทำการพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานเทศบาลเมือง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และศูนย์เวชศึกษาป้องกัน สถาบันราชภัฏ เพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติด รวมทั้งประสานการจัดกิจกรรมด้าน การป้องกันยาเสพติด ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่รับผิดชอบ

4. การผลิตสื่อ

สื่อนับเป็นเครื่องมือทางเทคโนโลยีอย่างหนึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติงานเผยแพร่สำเร็จ ลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยเร้าความสนใจ จดจำง่าย และประหยัดเวลา ปัจจุบัน การผลิตสื่อด้านการป้องกันยาเสพติดสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

4.1 สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ เอกสาร โปสเตอร์ แผ่นพับ สติกเกอร์ ภาพพลิก ภาพนิทรรศการ เป็นต้น

4.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ เทปรายการ วิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

4.3 สื่อชุดเผยแพร่ ได้แก่ ชุดการสอน ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาหลักสูตร คู่มือการใช้ และสื่อประเภทต่าง ๆ

5. การจัดกิจกรรมทางเลือก

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คนใช้ยาเสพติด เพื่อแก้ปัญหาที่เพราะบุคคล ไม่เห็นคุณค่าของทางเลือกอื่น ๆ เมื่อเกิดมีปัญหาขึ้นกับตนเองจึงตัดสินใจใช้ยาเสพติดเป็นทางเลือก ดังนั้นการจัดหาทางเลือกอื่นที่เป็นประโยชน์ให้จึงเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้บุคคลรอดพ้นจากปัญหาเสพติดได้ กิจกรรมทางเลือกจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้ผู้ที่กำลังมีปัญหาจิตใจหันเหไปจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้ยาเสพติดทั้งยังช่วยเพิ่มคุณประโยชน์แก่ร่างกายและจิตใจด้วย ทั้งนี้อาจจำแนกได้ดังนี้

5.1 ด้านสุขภาพอนามัย เช่น กีฬา นันทนาการ ดนตรี การออกกำลังกาย เกมต่าง ๆ ฯลฯ

5.2 ด้านจริยธรรม เช่น อบรมศีลธรรม กิจกรรมทางศาสนาส่งเสริมประเพณี

5.3 ด้านสังคม เช่น จัดตั้งชมรมหรือสมาคม จัดค่ายเยาวชนการสงเคราะห์ผู้อื่น การบริการให้คำปรึกษาแนะนำ ฯลฯ

5.4 ด้านอาชีพ เช่น การฝึกอาชีพ การส่งเสริมรายได้ ฯลฯ

6. การวิจัยและประเมินผล

ในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดไม่ว่าจะใช้วิธีการหรือรูปแบบใด ๆ ก็ตามย่อมไม่มีกฎเกณฑ์ใดที่ถือเป็นมาตรฐานแน่นอนตายตัว หรือมีประสิทธิภาพโดยสมบูรณ์ แต่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป ดังนั้นการวิจัย และประเมินผลด้านการป้องกันยาเสพติด จึงเป็นวิธีการหรือกิจกรรมที่สำคัญ อีกกิจกรรมหนึ่ง ที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดให้

ก้าวหน้ายิ่งขึ้น การวิจัยด้านการป้องกันยาเสพติดเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อ การดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เช่น การกำหนดมาตรการ วิธีการหลักสูตรเพื่อป้องกันยาเสพติด ฯลฯ ส่วนการป้องกันยาเสพติดในขั้นตอนต่าง ๆ ว่าได้ผลหรือไม่เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคประการใด ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารโครงการ การวางแผนการปฏิบัติงานและการจัดกิจกรรม ฯลฯ

ดังนั้นการป้องกัน หมายถึง การให้การศึกษา การให้ข้อมูลและความรู้แก่เยาวชนหรือประชาชนอย่างถูกต้อง ซึ่งจะต้องอาศัยยุทธวิธีและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้การสื่อข้อความ และการให้ความรู้ตรงตามเป้าหมาย

นโยบายการป้องกันและแก้ไขสารเสพติดในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2540 – 2544)

กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 3) ได้ให้นโยบายในการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดเป็นกรอบในการปฏิบัติไว้ดังนี้

1. ทุกหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ต้องดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการอย่างจริงจัง โดยให้มีแนวร่วมในการปฏิบัติงานจากประชาชนด้วย
2. สื่อที่กระทรวงศึกษาธิการผลิตใช้ในการป้องกันสารเสพติด จะต้องมีความเหมาะสมกับเยาวชน โดยให้เน้นความน่าสนใจ น่าหิขิบ น่าอ่าน ได้เนื้อหาสาระและไม่ยืดเยื้อเกินไป
3. ทุกหน่วยงานจะต้องมีโครงการป้องกันสารเสพติดอย่างชัดเจน เพื่อให้รัฐบาลสามารถยอมรับและสนับสนุนงบประมาณตามความจำเป็นของโครงการ
4. โครงการใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำมาก่อนให้ทุกหน่วยงานพิจารณากำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนและทำการทดลอง เพื่อศึกษาผลกระทบก่อนที่จะทำการขยายผล
5. กระทรวงสาธารณสุขควรร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการช่วยกันป้องกันแก้ปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษาด้วย โดยเฉพาะยาบ้า และในทางปฏิบัติควรจะทำแบบไปทีละเล็กทีละมากกว่าเด็ทโต
6. สถานศึกษาจะต้องสร้างระบบการดำเนินงานด้านการป้องกันสารเสพติดให้เข้มแข็งพร้อมทั้งให้มีโครงการแนะแนวด้วย

7. งบประมาณสำหรับการป้องกันแก้ไขปัญหาสารเสพติด ควรให้ทุกกรมตั้ง

งบประมาณ

ไว้ในแผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยไม่ต้องผูกอยู่กับงบประมาณอื่นซึ่งสำนัก
งบประมาณเห็นชอบด้วยแล้ว

ตามที่คณะอนุกรรมการประสานการป้องกันยาเสพติด ให้มีมติในการประชุมเชิงปฏิบัติการ
ครั้งที่ 1/2541 วันที่ 21 มกราคม 2541 เห็นชอบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน
สถานศึกษา โดยให้มีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายนักเรียนในสถานศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด
2. กลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด
3. กลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด
4. กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด

ส่วนการดำเนินงานในแต่ละกลุ่มให้มีการผสมผสานมาตรการที่เหมาะสมกับการดำเนินงาน
ในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยระดมทรัพยากรในโรงเรียนและชุมชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
และสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนด้วย

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่นักเรียนที่มีประสบการณ์ใน
การใช้ยาเสพติดและกลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด ที่ประชุมได้มีมติมอบหมายให้สำนักงาน ป.ป.ส.
กำหนดรูปแบบและกระบวนการการฝึกอบรมครูเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โรงเรียน
และนำเสนอต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการป้องกันยาเสพติดต่อไป

**ยุทธศาสตร์ 9 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
ในกลุ่มเด็กและเยาวชน**

กระทรวงศึกษาธิการเห็นว่า ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนทั้งในสถานศึกษา และ
นอกสถานศึกษานั้นเป็นปัญหา “พฤติกรรมกลุ่ม” เด็กและเยาวชนใช้สารเสพติดชนิดต่าง ๆ เพื่อ

ช่วยให้ตนกับคนที่รักชอบได้ร่วมกันทำกิจกรรมที่ตนชอบ หรือเป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่ม เพื่อให้ตนมีโอกาสแสดงออกซึ่งความเก่งกล้าสามารถหรือล้างปมด้อยในใจตน

แรงจูงใจหลักของการใช้สารเสพติดของนักเรียน นักศึกษา จึงอยู่ที่ความต้องการทางสังคมจิตวิทยาของวัยรุ่นที่ต้องการทำกิจกรรมกลุ่มที่ตนชอบร่วมกับเพื่อนที่ตนรัก เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และความพึงใจจากการได้แสดงออกในสิ่งที่ตนคิดว่าดีที่สุดสำหรับตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มอบหมายให้สถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชนปิดกั้นโอกาสการใช้สารเสพติดของเยาวชนทุกวิถีทาง โดยเน้นการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทางเลือก การส่งเสริมความสามารถพิเศษ การหล่อหลอมบุคลิกภาพพึ่งตนเอง และการฝึกฝนอบรมทักษะชีวิต เพื่อการรู้จักคิดใคร่ครวญ แยกแยะผิดชอบชั่วดี และฝึกฝนวินัยในตนเองเพื่อรู้จักยับยั้งชั่งใจ ตามยุทธศาสตร์ 9 ประการดังนี้ (เอกสารประกอบการประชุมผู้บริหารสถานศึกษารับนโยบายการป้องกันและแก้ปัญหาเสพติดในสถานศึกษา, 2546 : 36 – 42)

1. จัดโครงการ “ครอบครัวเข้มแข็ง - โรงเรียนอบอุ่น” เพื่อเชื่อม และหลอมรวมพลังระหว่างบ้านและโรงเรียนให้เป็นที่พึ่งแก่เด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง
2. นำศาสนธรรมสู่เด็กและเยาวชน เพื่อเป็นหลักในการดำรงชีวิตด้วยความร่วมมือระหว่างสถาบันทางศาสนาและโรงเรียน
3. สร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี และเคารพในประโยชน์สาธารณะเหนือประโยชน์ส่วนตัวด้วยการเข้าร่วมในกิจกรรมตามหลักสูตรและแนวทางของลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และการฝึกตามหลักสูตรของนักศึกษาวิชาทหาร
4. ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย เพื่อพัฒนาสุขภาพและใจ เสริมสร้างวินัยในตนเอง และสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม
5. ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ได้เล่นดนตรีเพื่อกล่อมเกลาจิตใจ และเสริมสร้างสุนทรียภาพ
6. ส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะเพื่อให้เด็กและเยาวชน ได้ค้นพบความสามารถของตนเอง ที่ช่องทางในการแสดงออกและสื่อสารที่หลากหลายและสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับโลกแห่งอนาคต
7. ให้ความสำคัญแก่การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความภาคภูมิใจ และผูกพันต่อรากฐานทางวัฒนธรรม และสามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงด้วยความมั่นคงและรู้เท่าทัน

8. ถือเป็นหน้าที่สำคัญที่โรงเรียนจะต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ความรู้ เสริมสร้างจิตสำนึก ทักษะชีวิตและภูมิด้านทานต่อสารเสพติดและอบายมุข และจัดระบบดูแล นักเรียนทุกคนให้ทั่วถึงโดยสร้างเครือข่ายแนะแนวภายในโรงเรียน

9. วางแนวทางที่จะร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อบำบัดรักษา และฟื้นฟูผู้เด็กและเยาวชน ผู้หลงผิดสารเสพติด

นโยบายและจุดเน้นพิเศษของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ 2545

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม ให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อสนองนโยบาย โดยมอบหมายให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ควบคุม กำกับ เร่งรัด ติดตามและรายงาน ผลการดำเนินงานให้บรรลุตามนโยบายและเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 1)

เพื่อให้การตรวจราชการ ของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นไปด้วยความ เรียบร้อยอาศัยอำนาจตามความในข้อ 10 แห่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการตรวจราชการของ ผู้ตรวจราชการกระทรวง พ.ศ. 2533 จึงให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ตรวจราชการตาม นโยบายและจุดเน้นพิเศษของกระทรวงศึกษาธิการในปีงบประมาณ 2545 โดยมีจุดเน้นการป้องกัน แก้ปัญหายาเสพติด และให้ส่วนราชการหน่วยงาน และสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ โดย จัดเตรียมบุคคล เอกสารและข้อมูลประกอบการตรวจราชการ เพื่อให้ผลการตรวจราชการมีความ สมบูรณ์ครบถ้วน และสะดวกแก่การวินิจฉัยสั่งการของผู้บังคับบัญชาในระดับสูงต่อไป

แนวทางการดำเนินการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินการป้องกันสารเสพติด ในสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. กำหนดให้มีการบรรจุเนื้อหาสาระเรื่องโทษ และพิษภัยของสารเสพติดไว้ใน หลักสูตรทุกระดับชั้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 เป็นต้นมา
2. จัดอบรมครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการ สอน และสามารถทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านป้องกันสารเสพติด

3. มีการจัดทำสื่อต่าง ๆ รวมทั้งหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษพิษภัยและการป้องกันสารเสพติด

4. จัดทำแผนป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาเป็นแผนระยะ 5 ปี เริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาระยะที่ 7 เป็นต้นมา สอดรับกับแผนป้องกันยาเสพติดของประเทศตามนโยบายของรัฐบาล โดยในแผนดังกล่าวได้กำหนดนโยบาย มาตรการ และแนวทางดำเนินงาน

5. ได้กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในสถานศึกษาดังนี้

5.1 พัฒนาบุคลิกภาพ และทักษะชีวิตด้วยการเร่งส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ และการกีฬา รวมทั้งมีการกำหนดให้คณะครูจำนวนหนึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบงานป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด จริงจัง และต่อเนื่อง

5.2 จัดระบบข้อมูล และดำเนินการสำรวจสภาพปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและวิธีดำเนินการ

5.3 พัฒนาสภาพของผู้เสพยาเสพติด โดยจัดตั้งสถานที่หรือศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพของนักเรียนที่ติดสารเสพติด แต่ยังคงติดไม่มาก โดยเริ่มต้นในลักษณะโครงการทดลอง เมื่อได้ผลดีแล้วจึงค่อยขยายผล

6. ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับนักเรียนผู้ใช้สารเสพติด ไว้ดังนี้

6.1 กรณีที่พบนักเรียนติดสารเสพติดให้โทษในโรงเรียน ทางโรงเรียนจะไม่ได้ไล่ออก แต่อนุญาตให้หยุดพักการเรียนไปรับการบำบัดรักษาได้

6.2 กรณีนักเรียนติดสารเสพติดจะขอย้ายโรงเรียน เนื่องจากถูกข่มขู่จากผู้จำหน่ายให้ขอย้ายได้โดยหัวหน้าสถานศึกษาประสานกันโดยตรงเพื่อพิจารณาแผนการเรียน และความเหมาะสมเป็นกรณี ๆ ไป

6.3 ในกรณีที่นักเรียนเป็นผู้จำหน่ายสารเสพติดให้โทษในโรงเรียน ให้ใช้มาตรการทางกฎหมายโดยตรง เพราะโรงเรียนไม่อาจปกป้องผู้ทำผิดกฎหมายได้ และเพื่อไม่เป็นการเปิดทางให้ใช้นักเรียนเป็นผู้จำหน่ายสารเสพติดในโอกาสต่อไป

7. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สนองนโยบายตามแผนป้องกันยาเสพติดของประเทศและนโยบายของรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด เพื่อดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานทั้งในระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับสถานศึกษา ดังนี้

7.1 คณะกรรมการระดับกระทรวง แต่งตั้งโดยคำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรียกว่า คณะกรรมการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ (ป.ป.ส.ศช.) มีรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน รองอธิบดีกรมในสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ มีสำนักงานกิจการพิเศษเป็นฝ่ายเลขานุการ

7.2 คณะกรรมการระดับกรม เรียกว่า คณะกรรมการ ป.ป.ส.กรม มีรองอธิบดีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน

7.3 คณะกรรมการระดับสถานศึกษา เรียกว่า คณะกรรมการ ป.ป.ส.สถานศึกษา มีหัวหน้าสถานศึกษาเป็นประธาน

แผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2540 – 2544)

กระทรวงศึกษาธิการ(2539) ได้กำหนดแผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2540 – 2544 ดังนี้

1. แผนงานการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้

กำหนดสาระสำคัญของแผนให้การดำเนินงานภายใต้แผนนี้มุ่งที่จะใช้กระบวนการทางการศึกษา และฝึกอบรมเป็นมาตรการหลักในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด สร้างความตระหนักในปัญหาและภาระหน้าที่ต่อตนเองและสังคม และเสริมทักษะในการเลือกทางดำรงชีวิตที่เหมาะสมและปลอดภัยจากการติดสารเสพติด โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.1 ให้อาจารย์แนะแนว ครู/อาจารย์ประจำชั้น และครู/อาจารย์ประจำวิชาต่าง ๆ อย่างน้อยโรงเรียนละ 1 คน มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับปัญหายาเสพติดเป็นอย่างดี และมีความตระหนักในความจำเป็นที่จะต้องดำเนินมาตรการการป้องกันเยาวชนในสถานศึกษา ตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับมาตรการป้องกัน

1.2 ให้นักเรียน นักศึกษา มีโอกาสได้รับข่าวสาร ข้อมูล และได้รับการกระตุ้นเตือนบ่อย ๆ หรือเป็นประจำ จากกิจกรรมหลากหลายรูปแบบของสถานศึกษา

1.3 ให้นักเรียน นักศึกษาทุกคนมีโอกาสดำเนินการฝึกฝนทักษะทางชีวิตบางประการที่จะช่วยให้สามารถที่จะดำเนินชีวิตวัยรุ่นได้โดยไม่ติดสารเสพติด

กำหนดมาตรการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1) ส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาในทุกระดับ ดำเนินโครงการ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสร้างความเข้าใจ ความรู้ และความตระหนักในปัญหาสารเสพติดแก่ ครู/อาจารย์แนะแนว ครู/อาจารย์ประจำชั้น ครู/อาจารย์ประจำวิชา ในสถานศึกษา

2) ส่งเสริมให้สถานศึกษา และองค์กรทางการศึกษาในท้องถิ่น จัดกิจกรรมเพื่อ กระตุ้นเตือน สร้างความสำนึกเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสารเสพติดทั้งในสถานศึกษาและชุมชน โดยที่นักเรียน นักศึกษา ได้มีประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม

3) สนับสนุนให้สถาบันราชภัฏ และสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นจัดระบบป้องกัน สารเสพติดให้มีศักยภาพเพียงพอ เพื่อให้การสนับสนุนเชิงวิชาการแก่สถานศึกษาในท้องถิ่น

4) ดำเนินการพัฒนากระบวนการ และเครื่องมือในการฝึกอบรมทักษะชีวิตที่ จำเป็นให้แก่ นักเรียน นักศึกษา เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการ ใช้ยา ดินยา เพื่อการทดลองและ เผยแพร่ขยายผลต่อไป

5) ส่งเสริม สนับสนุนการผลิต และพัฒนาสื่อการสอน แบบเรียน และเอกสาร สิ่งพิมพ์ เพื่อการป้องกันปัญหาสารเสพติดให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการใช้ และกลุ่มเป้าหมาย

6) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาต่าง ๆ จัดบริการในการแนะแนวเชิงรุก โดย การจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและฝึกอบรมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน นักศึกษาให้มากขึ้น

2. แผนงานการพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก

กำหนดสาระสำคัญของแผน โดยมุ่งให้สถานศึกษาเป็นสถานที่เยาวชนสามารถเจริญ เติบโตได้ตามธรรมชาติ และสามารถมีพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ จิตใจ และร่างกายได้ อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี เช่น การมีสถานที่ ร่มรื่น สวยงาม ปราศจากสิ่งรบกวนและปลอดภัย สภาพสังคมมีทางเลือกที่สร้างสรรค์ไว้รองรับ ความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างเพียงพอ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

2.1 ให้หน่วยงานทางการศึกษาทุกสังกัด จัดสถานศึกษาให้มีบรรยากาศธรรมชาติ ที่ร่มรื่นปลอดภัย เหมาะแก่การเรียนรู้และพัฒนาการอย่างมีความสุข

2.2 ให้นักเรียน นักศึกษาทุกคนมีโอกาสเลือกเข้าร่วมกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิด การเรียนรู้โดยมีส่วนร่วม ตลอดเวลาทั้งวันที่อยู่ในสถานศึกษา เพื่อลดเวลาว่างและบรรยากาศ เงียบงา

2.3 ช่วยให้นักเรียน นักศึกษาทุกคนมีโอกาสค้นพบความสนใจ ความถนัด และ ความสามารถของตนเอง

กำหนดมาตรการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1) ผลักดันนโยบายปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยให้การสนับสนุนแก่สถานศึกษาทั้งทางด้านวิชาการ และทรัพยากร เพื่อดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โครงสร้างของสถานศึกษาให้มีความร่มรื่นปลอดภัย เหมาะแก่การเรียนรู้และพัฒนาการ

2) สนับสนุนให้การศึกษามีความพร้อม จัดกิจกรรมการออกกำลังกาย และกีฬาอย่างกว้างขวางและเป็นประจำ

3) ส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมกลุ่มสนใจ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ และความสามารถให้มีความหลากหลายสำหรับนักเรียน นักศึกษา

3. แผนงานการพัฒนาการบริหารและการจัดการ

กำหนดสาระสำคัญของแผน โดยมุ่งให้สถานศึกษาพัฒนาโครงการป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติดของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการให้มีระบบที่เหมาะสม มีการประสานงานเป็นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

3.1 เพื่อให้ดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติดของหน่วยงานต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการ ประสานสอดคล้องกันและร่วมมือกันดำเนินงานในระบบเครือข่าย

3.2 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โครงการป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการสนับสนุนเชิงวิชาการและงบประมาณตามความจำเป็น

3.3 ให้มีการประสานแผนป้องกันสารเสพติดระหว่างหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงฯ เพื่อขจัดปัญหาซับซ้อนในทางปฏิบัติ และหาข้อยุติที่เหมาะสมเกี่ยวกับงบประมาณและกลยุทธ์ในการทำงาน

กำหนดมาตรการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1) ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคลากรระดับบริหาร และระดับปฏิบัติการ ในด้านการป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2) ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะในระดับกรม ให้มีเจ้าหน้าที่หรือคณะบุคคลรับผิดชอบโครงการดำเนินการป้องกันสารเสพติดของสถานศึกษา หรือองค์กรในสังกัดของตนในฐานะศูนย์ข้อมูลเชิงบริหารและจัดการ เช่น การจัดทำเนียบวิทยากร และบุคลากร เป็นต้น

3) สนับสนุนให้มีการตรวจ และติดตามงานป้องกันสารเสพติด เป็นหนึ่งภารกิจ การตรวจราชการและเยี่ยมเยียน นิเทศ ของกระทรวงศึกษาธิการ

4) สนับสนุนให้หน่วยงานที่รับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ มีงบประมาณ เพื่อบริหารและจัดการ ตลอดจนการพัฒนาระบบและประสานในเครือข่ายอย่างเพียงพอ

4. แผนงานการพัฒนาบุคลากร

กำหนดสาระสำคัญของแผน โดยมุ่งที่จะส่งเสริมหรือพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบใน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการวางแผน กำหนดแนวทางในการดำเนินงานกับการศึกษา และฝึกอบรมแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเป็นแกนนำในการดำเนินงานได้ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

4.1 ส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนสถานศึกษาทุกสังกัดมีบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมทำหน้าที่เป็นแกนนำการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด

4.2 เผยแพร่ความรู้และข้อมูล มาตรการใหม่ ๆ ในด้านการป้องกันแก่วิทยาการ และเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการป้องกัน

4.3 ส่งเสริมบุคลากรที่รับผิดชอบด้านการป้องกันและวิทยาการของโครงการมีโอกาส ได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่ ๆ โดยทางตรงจากการร่วมประชุม สัมมนา และศึกษา ดูงาน ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ

กำหนดมาตรการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1) จัดอบรมวิทยากรแกนนำสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นผู้ดำเนินการจัด กิจกรรมป้องกันสารเสพติดแก่กลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบในหน่วยงานนั้น ๆ

2) การอบรมแกนนำเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ผู้นำชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด เพื่อเป็นกลไกสร้างความตระหนักในปัญหา และ สร้างความสำนึกเกี่ยวกับภารกิจที่จะต้องช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด

3) ส่งเสริมให้มีการประชุมสัมมนาร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในเขตการศึกษาทั้ง 12 เขต และกรุงเทพมหานคร

4) จัดหางบประมาณหรือทุนสนับสนุนให้วิทยากรหลัก และเจ้าหน้าที่แกนนำของ สถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการไปศึกษาดูงานต่างประเทศ เพื่อเรียนรู้ ประสบการณ์ตรง

5) ให้การสนับสนุนด้านกำลังใจ และสวัสดิการแก่ครู อาจารย์ และ เจ้าหน้าที่

ผู้ปฏิบัติ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

5. แผนงานการรณรงค์ป้องกันสารเสพติด

กำหนดสาระสำคัญของแผน โดยมุ่งเผยแพร่ความรู้และสร้างความตระหนักโดยอาศัย กลไก และสื่อชนิดต่าง ๆ นอกเหนือจากการสอนและอบรม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

5.1 เพื่อให้เยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา มีโอกาสรับข่าวสารข้อมูล ความรู้ และการกระตุ้นเตือนบ่อย ๆ หรือเป็นประจำเกี่ยวกับปัญหา และพิษภัยที่เกิดจากการใช้ และคิดสารเสพติด ตลอดจนมีความรู้ในการป้องกันตนเองและสังคมจากปัญหาสารเสพติด

5.2 เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการ จัด กิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดในชุมชน โดยอาศัยกลไก และสื่อ ชนิดอื่น

กำหนดมาตรการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. สนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับองค์กรในท้องถิ่น จัดกิจกรรมรณรงค์ตาม โอกาสโดยให้นักเรียน นักศึกษา มีส่วนร่วมในการแสดงออก
2. ส่งเสริมในการจัดกิจกรรมการกุศลเพื่อป้องกันสารเสพติด การประกวด ความสามารถต่าง ๆ และนิทรรศการ
3. ผลิตและพัฒนาสื่อเพื่อการรณรงค์ที่ได้มาตรฐานที่มีคุณภาพ และเหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาและองค์กรต่าง ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิ่งแก้ว เกษโกวิท และคณะ (2540 : 56) ได้ศึกษาชนิดของสื่อที่ผู้ติดยาเสพติดได้รับความรู้ในการป้องกันยาเสพติด และเพื่อศึกษาความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติด ของ ผู้ติดยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า สื่อที่กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้มากที่สุด คือ โทรทัศน์ สื่อที่ให้ ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ ความเห็นที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุด คือ โทรทัศน์ ชนิดของยาเสพติดที่ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุดคือ ยาบ้า ความรู้เรื่องยาเสพติด ที่ต้องการได้รับจากสื่อ คือ โทษและพิษภัย และเวลาที่เหมาะสมกับการรับข้อมูลข่าวสาร คือ 18.00 - 20.00 น.

ชาญ ชุ่มบุญชู (2526 : 54) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและ ครุ ที่มีต่อการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ตามที่เป็นจริง และตามที่มุ่งหวัง โดยใช้แบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 517 คน ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรครูมี ทักษะต่อการป้องกันที่เป็นจริง โดยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการประเมินผลอยู่ในระดับต่ำ แต่ด้านการ

ให้ การศึกษา ด้านร่วมมือ และด้านกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนทัศนคติต่อการป้องกันที่ มุ่งหวังมีคะแนนเฉลี่ยรวมด้านการให้การศึกษา ด้านความร่วมมือ ด้านกิจกรรม และด้านการ ประเมินผล อยู่ในระดับสูง ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของครู ผลการเปรียบเทียบทัศนคติต่อการ ป้องกันที่มุ่งหวัง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนคติต่อการป้องกันที่มุ่งหวังสูงกว่าทัศนคติของครู

ชำนาญ วรลยางกูร (2538 : 68) ได้ศึกษาปัญหาสาเหตุที่เด็กวัยรุ่นหันไปใช้สารเสพติด ประเภทต่าง ๆ และเพื่อทราบรูปแบบและระดับของการเสพติดนั้น ๆ ผลการศึกษาพบว่า เด็ก วัยรุ่นใช้สารเสพติดมาจากสาเหตุหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาครอบครัว เพื่อนชักชวน ความ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ อยากรู้อยากลอง การผัดหวังในเรื่องส่วนตัว รูปแบบการเสพติดมีทั้งดม กิน ฉีดเข้าสู่ร่างกาย ทางกล้ามเนื้อ

ทิชากร กัณหา (2540 : 67) ได้ศึกษาสภาพการบริหารและการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน การติดยาเสพติด และเสนอแนวทางในการบริหารและจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันการติดยาเสพติดใน โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่าย ปกครอง ครู อาจารย์แนะแนว ครู อาจารย์สายผู้สอน รวม 457 คน ผลการศึกษาพบว่า การ ดำเนินกิจกรรม ป้องกันยาเสพติดนั้นดำเนินการในรูปของคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู อาจารย์ มีสมาคมผู้ปกครองครู และคณะกรรมการศึกษา กิจกรรมป้องกันยาเสพติดที่จัดมาก คือ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การจัดทำป้ายนิเทศแนวทางในการดำเนินการป้องกันนั้นยังคงให้มี คณะกรรมการประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย สำหรับกิจกรรมป้องกันยาเสพติดนั้นควรมีการสอน สอดแทรก ทูกรายวิชา เชิญวิทยากรมาบรรยาย จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด รมรื่น ครู อาจารย์ทุกคน ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียน จัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม และส่งเสริมนันทนาการ

ประไพศรี ช่อนกลิ่น และคณะ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันและ ควบคุมการใช้สารเสพติดในนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในโรงเรียนมัธยม 6 แห่ง จังหวัด เชียงใหม่ พ.ศ.2530 ประชากรที่ใช้ศึกษาได้แก่ นักเรียนชั้น ม.1 - ม.3 ซึ่งเป็นนักเรียนที่มี พฤติกรรมที่เป็นปัญหา จำนวน 42 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจพฤติกรรมนักเรียน แบบทดสอบความพึงพิงกลุ่มเพื่อนและความไม่เป็นอิสระที่แท้จริงแบบทดสอบความรู้สึกร่วมคน การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม การสังเกตการณ์ การตรวจสุขภาพและการตรวจทาง ห้องทดลอง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ และ t-test พบว่า อัตราการใช้สารเสพติดในโรงเรียน มัธยมศึกษา ชั้น ม.1 - ม.3 เท่ากับร้อยละ 0.43 (23 คน ใน 5,326 คน) เป็นเพศชายทั้งหมด สาร เสพติดที่นิยมมากเป็นสารระเหย ได้แก่ กาว 3 เล แล็กเกอร์ ทินเนอร์ และเบนซิน ตามลำดับ อัตรา การเสพยาเสพติดสูงขึ้นตามชั้นเรียน คือ ม.1, ม.3 ร้อยละ 43.50, 43.48, 52.17 ตามลำดับ คณะผู้วิจัยและอาจารย์ในโรงเรียนได้ร่วมมือวางแผนการจัดกิจกรรม ดำเนินกิจกรรม และประเมิน

กิจกรรมการป้องกันและควบคุมการใช้ ยาเสพติดในโรงเรียน ได้แก่ การให้คำแนะนำเป็นราย กลุ่มและรายบุคคล การเสริมสร้างความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของสารระเหย การจัดให้มีการเรียน ซ่อมเสริมวิชาที่เรียนไม่ดี การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ ผลการจัดกิจกรรมพบว่า จากการสำรวจ พฤติกรรมของนักเรียน โดยครูก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนพบว่า พฤติกรรมที่ เป็นปัญหาได้ลดลง พฤติกรรมที่ลดลงมากที่สุด ได้แก่ การเสพยาเสพติด คือ หยุดเสพยา 60.87 (14 คน จาก 23 คน) รองลงมา ได้แก่ การเล่นการพนัน การก่อการทะเลาะวิวาท การดื่ม สุรา เบียร์ ตามลำดับ และจากการทดสอบทางด้านจิตวิทยา ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของ นักเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านต่าง ๆ คือ การมีชีวิตที่เป็นสุข ในปัจจุบัน การเป็นตัวของตัวเอง การนับถือตนเอง การมองโลกในแง่ดี การไม่ยึดถือความเป็น ปฏิปักษ์ ความสามารถในการสร้างความใกล้ชิดกับผู้อื่น

พินิจ ธรรมแก้ว (2545 : 43) ได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ งานลูกเสือโรงเรียนในเรื่องการใช้กิจกรรมลูกเสือเป็นเครื่องมือในการป้องปรามการใช้ยาบ้าที่จะใช้ ในการป้องปรามการใช้ยาเสพติดของนักเรียน และเพื่อศึกษาหารูปแบบของกิจกรรมลูกเสือ ที่เหมาะสมที่จะใช้ในการป้องปรามการใช้ยาเสพติดของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่ามีนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวข้องกับยาบ้าเป็นจำนวนมาก กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ตนเองมีความรู้เกี่ยวกับโทษ และพิษของยาบ้า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างมากที่จะริบเร่งป้องกัน และแก้ไขปัญหายาบ้าโดยเร็ว เห็นว่า การสอดแทรกความรู้เรื่องยาบ้าในวิชาลูกเสือ - เนตรนารี มีความเหมาะสม ที่สุด เน้นถึงกิจกรรมลูกเสือ สามารถป้องกันและแก้ไขยาบ้าได้ วิชาพลศึกษาและ สุขศึกษา เป็นวิชาที่สามารถสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับยาบ้าได้มากที่สุด และควรจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาบ้าสัปดาห์ละ 30 นาที

รัศมี วิสทเวทย์ (2537 : 61) ได้ศึกษาสภาพการแพร่ระบาดของสารระเหย ความรู้และ ทักษะคิดเกี่ยวกับปัญหาสารระเหยของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้านยาเสพติด และประชาชนที่อาศัย อยู่ในชุมชนแออัด และรูปแบบกิจกรรมในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ ปฏิบัติอยู่รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการฯ ผลการศึกษาพบว่า สารระเหยแพร่ระบาด ในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้อยู่ในระดับสูง ประชาชนในชุมชนแออัดที่มีการ ดำเนินการป้องกัน ยาเสพติด มีทัศนคติต่อต้านปัญหายาเสพติดในระดับสูง ส่วนประชาชนที่อยู่ใน ชุมชนแออัดที่ไม่มีการดำเนินการป้องกันยาเสพติด มีทัศนคติต่อต้านปัญหายาเสพติดในระดับปาน กลาง เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับต่ำ

ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ (2530 : 8-10) ได้ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนลักษณะ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวว่ามีความเกี่ยวกับการเสพยาของเด็กเพียงใด โดยใช้แบบสอบถาม

กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3 ประจำปีการศึกษา 2528 ของโรงเรียนรัฐบาล สหศึกษาในกรุงเทพมหานคร 7 โรงเรียน จำนวน 667 คน ผลการศึกษาพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบสนับสนุน และทัศนคติของเด็กต่อการควบคุมสื่อมวลชนของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภูมิด้านทานการเสพติด 3 ด้าน คือ จะมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพยาเสพติดมากกว่า ปฏิเสธการชักจูงจากเพื่อนมากกว่า และเด็กประเภทนี้จะมีความใกล้ชิดกับยาเสพติดน้อยกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย และแบบให้การสนับสนุนน้อย

เศรษฐา เศรษฐีธร (2541 : 59) ได้ศึกษาถึงบทบาทขององค์กรชุมชน และภาวะผู้นำองค์กรชุมชนที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดบนพื้นที่สูง เพื่อหาแนวทางในการกระตุ้นและเร่งรัดให้ชุมชนให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และกำหนดบทบาทของทางราชการในการที่จะสนับสนุนองค์กรชุมชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างถูกต้อง ผลการศึกษาพบว่าการสร้างความแข็งแกร่ง และแรงต้านทานของชุมชนชาวเขาต่อการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง การปรับบทบาทและวิสัยทัศน์ของผู้นำชุมชนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนให้ตระหนักถึงสภาพปัญหาร่วมกันของชุมชน โดยแสดงบทบาทผู้นำชุมชนในทุกรูปแบบ

อำไพ สวัสดิ์พงษ์ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครูผู้รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 233 คน ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีการให้ความรู้เรื่องสิ่งเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการป้องกันยาเสพติด และในด้านการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาในการดำเนินงานมีปัญหาในทุกด้าน

อำไพ สวัสดิ์พงษ์ (2533 : 62) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ตามประเภทวิชาที่โรงเรียนเปิดสอน เช่น ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เป็นต้น โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากครูผู้รับผิดชอบงานด้านการป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 233 คน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลแนะแนวว่าควรจัดให้มีครูรับผิดชอบในการป้องกันสารเสพติดขึ้นเป็นการเฉพาะ และควรเชิญวิทยากรจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสารเสพติดมาให้ความรู้ใหม่ ๆ รวมทั้งการจัดทำเอกสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว แจกครู นักเรียน ผู้ปกครอง โดยให้นักเรียน

มีส่วนร่วมในการจัดทำ ควบบริการแนะแนวในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ ควรจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมเพื่อต่อต้านสารเสพติด

กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา (2540 : 46-47) ได้วิเคราะห์ผลการสำรวจ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษารวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้บริหารสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด จำนวน 76 จังหวัด 76 คน โดยการสุ่มผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จังหวัดละ 1 คน รวม 76 คน ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายปกครอง 76 คน และครูปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายแนะแนว จังหวัดละ 1 คน รวม 76 คน รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 456 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และไค-สแควร์ ผลการสำรวจ พบว่า

1. ด้านการวางแผนและโครงการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นประจำทุกปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.0 มีการกำหนดแผนและโครงการการป้องกันยาเสพติดมาก ร้อยละ 46.0 มากที่สุด ร้อยละ 22.3 และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.8

2. การจัดองค์การภายในเพื่อรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.1 มีการจัดองค์การภายใน เพื่อรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ระดับ มากร้อยละ 42.2 มากที่สุดร้อยละ 22.9 และน้อยที่สุดร้อยละ 1.1

3. ในด้านการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดแบ่งเป็น

3.1 ด้านการให้ความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดแก่บุคลากรในโรงเรียนระดับมาก ร้อยละ 52.8 มากที่สุด ร้อยละ 19.6 และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.8

3.2 ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้สะอาดเรียบร้อย ส่วนมาก ร้อยละ 78.3 มีการเสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้สะอาดเรียบร้อยมาก ร้อยละ 48.1 มากที่สุด ร้อยละ 30.2 และน้อย ร้อยละ 3.5

3.3 การร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันยาเสพติด ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.5 มีความร่วมมือกับชุมชนฯ ระดับมาก ร้อยละ 45.5 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 15.0 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 1.9

3.4 ด้านการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดให้กับนักเรียน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 64.7 มีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยระดับมาก ร้อยละ 45.3 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 19.4 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 1.9

3.5 ด้านการควบคุม นิเทศ การดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ปฏิบัติ ปานกลางมากที่สุด รองลงมาปฏิบัติมาก น้อยมากที่สุด และน้อยที่สุด ตามลำดับ

4. ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน ส่วนใหญ่ปฏิบัติปานกลาง ร้อยละ 40.2 ปฏิบัติมาก ร้อยละ 32.4 ปฏิบัติน้อย ร้อยละ 19.35 ปฏิบัติมากที่สุด ร้อยละ 5.9 และปฏิบัติน้อยที่สุด ร้อยละ 2.2 ตามลำดับ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครู นักเรียน เจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุข และฝ่ายปกครอง ข้าราชการ การเคลื่อนไหวเรื่องยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และคณะกรรมการฝ่ายเผยแพร่ กระทรวงศึกษาธิการควรจะได้ทำเอกสารข่าวสารต่างๆ ภาพโปสเตอร์ส่งไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ

นงคราญ ณรงค์ศักดิ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษามูลเหตุการติดยาเสพติดให้โทษของนักเรียน และวิธีการป้องกันตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือ จำนวน 160 คน ผลการศึกษาในเรื่องวิธีการป้องกันไม่ให้นักเรียนติดยาเสพติดให้โทษ ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการป้องกันในแง่การให้ความช่วยเหลือนักเรียนมีปัญหาในโรงเรียน การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน โดยเน้นเรื่องภัยของยาเสพติดให้โทษ และแทรกความรู้เรื่องยาเสพติดในบทเรียน ขณะที่สอน แต่ในเรื่องการบริหารโรงเรียน การจัดกิจกรรมในโรงเรียนพบว่า ทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนรัฐบาลกับทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน แตกต่างกัน ในเรื่องการพานักเรียนไปทัศนศึกษา สถานบำบัดรักษาผู้ป่วยจากยาเสพติดให้โทษ

สมจิต ภาคิกร และคณะ (2527 : 72) ได้ศึกษามูลเหตุของใจเสาะสารให้โทษ และสารเสพติดของเด็กวัยรุ่น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 500 คน เป็นเด็กชายวัยรุ่นอายุ 15 – 19 ปี ที่กำลังศึกษาในโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่พบว่า เด็กวัยรุ่นเกินครึ่งที่เคยและกำลังเสพยาเสพติดให้โทษ และสารเสพติดหลายชนิดถึงร้อยละ 69.48 แต่เสพยาเสพติดให้โทษมากที่สุด สารเสพติดมีน้อย ผู้เสพยาเสพติดได้รับการรักษาทั้งหมด 4 ราย กลับเสพยา 1 ราย สารเสพติดที่เคยเสพมากที่สุดคือ แอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ เด็กวัยรุ่นที่มีรายได้สูงมีความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี ผู้ที่ได้รับอิสระหรือถูกปล่อยปละละเลยมากได้รับความลำเอียงมาก มีความสัมพันธ์และมั่วสุมกับเพื่อนมาก บุคลิกภาพทางจิตใจและอารมณ์บกพร่องมาก ทำให้เด็กชายวัยรุ่นเสพยาเสพติดให้โทษและสารเสพติด นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กชายวัยรุ่นที่เรียนในโรงเรียนเอกชนที่มี ผลการเรียนต่ำและมีอายุมากขึ้นเสพยาเสพติดมากกว่าเด็กชายวัยรุ่นที่เรียนในโรงเรียนรัฐบาลที่มีผลการเรียนดีและอายุน้อยกว่า รวมทั้งเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้ปกครองที่เป็นบุคคลอื่นเสพยาเสพติดมากกว่า

สุรเดช วงศ์บา (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษามูลเหตุการติดยาเสพติดให้โทษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และวิธีการป้องกันไม่ให้นักเรียนติดยาเสพติดให้โทษ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมในเขตภาคเหนือ จำนวน 160 คน ผลการศึกษาในเรื่องวิธีการป้องกันไม่ให้นักเรียนติดยาเสพติดให้โทษ ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการป้องกันในแง่การให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในโรงเรียน การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน โดยเน้นในเรื่องภัยของยาเสพติดให้โทษ และแทรกความรู้เรื่องยาเสพติดในบทเรียนขณะที่สอน

กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา (2536 : 50) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนไทย และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเลิกใช้ยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า ครูเคร่งครัดเรื่องระเบียบวินัยมาก โรงเรียนเข้มงวดเรื่องการเรียนการสอนมาก มีกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนใช้ยาเสพติดประเภทต่าง ๆ เช่น สุรา เบียร์ ยาบ้า ดมสารระเหย เสพกัญชา เสพฝิ่น และเสพมอร์ฟีน และเพื่อนนอกโรงเรียน คี้มและเสพยาเสพติดคล้าย ๆ กัน จะต่างกันที่มีปริมาณการใช้มากกว่า และมีการเสพเฮโรอีนเพิ่มขึ้น ความสัมพันธ์กับครอบครัวจะมีทะเลาะเบาะแว้งกันบ้าง มีนักเรียนเกือบครึ่งที่พ่อแม่หย่าร้าง และมีพ่อแม่เลี้ยงแม่เลี้ยง เกี่ยวกับตัวนักเรียนเองมากกว่าครึ่งเคยแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประสพการณ์ในการใช้ยาเสพติดเคยสูบบุหรี่และคี่มสุรา เบียร์ มากที่สุด ประเภทยาเสพติดที่นักเรียนเริ่มใช้ครั้งแรกในระดับมัธยมศึกษา คือ เครื่องคี่มที่มีแอลกอฮอล์ สารระเหย มอร์ฟีน และบุหรี สาเหตุของการใช้ คือ อยากทดลอง บรรเทาอาการป่วยทางร่างกาย และเพื่อนชวน เกี่ยวกับการเลิกใช้ยาเสพติดพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจะสามารถรักษาให้หายขาดได้ถ้าได้รับการบำบัดรักษา สำหรับกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลิกใช้ยาเสพติดนักเรียนมากกว่าครึ่งกล่าวว่า บิดามารดาเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพลมากที่สุด

กิตติ บุญญาภาส (2543 : 64) ได้ศึกษาสภาพปัญหาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในโรงเรียน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดให้มีความร่วมมือระหว่างครู โรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ และการจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปตรวจในโรงเรียน และร่วมมือกับครูนั้นสามารถช่วยป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนได้ ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการใช้ยาเสพติดของนักเรียน ได้แก่ ผลการเรียน กลุ่มเพื่อน ปัญหาในครอบครัว และสิ่งแวดล้อมทางสังคม และการให้การศึกษาค่าและข้อมูลข่าวสารแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่องจะช่วยป้องกันปัญหา การแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนได้

พรศรี พัฒนพงศ์ (2520 : 56) ได้ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุน และที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถานศึกษา เพื่อสำรวจปัจจัยที่สนับสนุนและที่เป็น

อุปสรรคต่อการปฏิบัติงานป้องกัน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครูผู้ผ่านการอบรมในการประสานงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 500 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. การปฏิบัติงานในสถานศึกษา ส่วนมากเป็นงานในลักษณะการแก้ไขปัญหามากกว่าการป้องกัน
2. งานที่ทำเป็นหมู่คณะ งานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรอื่น และแสวงหาทรัพยากรจากภายนอกนั้น สถานศึกษาปฏิบัติกันเพียงส่วนน้อย
3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน คือ ผู้บังคับบัญชาไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควรขาดความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ขาดงบประมาณ และตัวบุคลากรในการปฏิบัติงาน

สามารถ สิทิสสาร (2538 : 49) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง โดยใช้แบบสอบถามเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 98 คน และได้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้พิพากษา อัยการ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทราบถึงแนวทางในการป้องกันยาเสพติดพบว่า สภาพทางครอบครัวส่วนมากบิดามารดาจะแยกกันอยู่ คือ หย่าขาดจากกันมากกว่าครึ่ง สาเหตุของการติดยาเสพติดส่วนมากบอกว่าอยากรู้ อยากลอง รองลงไป คือ เพื่อนชักชวน เด็กร้อยละ 83.3 ทราบถึงโทษของยาเสพติดที่มีผลต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติอย่างไร แนวทางในการป้องกันและแก้ไขเพื่อไม่ให้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คือ อาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครอบครัวสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ รัฐบาล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสังคมและชุมชนโดยทั่วไป

กรมการฝึกหัดครู (2530 : 76) ได้ศึกษาสภาพ สาเหตุ และทัศนคติของนักเรียน และนักศึกษาต่อการใช้ยาเสพติด โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 10,446 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ยาเสพติดมาก่อน สำหรับกลุ่มที่ตอบว่าเคยใช้ยาเสพติดพบว่ามาจากความอยากรู้อยากลองเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือเพื่อนชวน และส่วนใหญ่เห็นว่ายาเสพติดทุกชนิดมีอันตรายและเป็นสิ่งไม่ดี นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้สำหรับการปรับปรุงหลักสูตรวิธีการสอน และสื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการใช้ยาเสพติด และสถานศึกษาต่าง ๆ ควรจะต้องมีหน่วยงานหรือองค์การที่ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการใช้ยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

เขียนสิทธิ์ คุสุวรรณ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนมีคณะกรรมการประเมินผล และรายงานผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไปยังสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผลการดำเนินงานสำเร็จตามเป้าหมายเกินร้อยละ 50 และนำผลการประเมินไปเป็นแนวทางในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด

บัวจันทร์ สุวัฒนานันท์ (2542 : 63) ได้ศึกษาสภาพการบริหารป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา คือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการที่รับผิดชอบดูแลงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2541 จำนวน 91 คน ผลการศึกษาพบว่า ในด้านวางแผนโรงเรียนได้นำเอานโยบายของหน่วยเหนือมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนป้องกันยาเสพติด และได้มีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ในด้านการจัดองค์การ ได้มีการตั้งผู้รับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร กำหนดสายการบังคับบัญชาสายงานที่ชัดเจน

ในด้านการนำผู้บริหารได้ปฏิบัติตามนโยบายหน่วยเหนืออย่างจริงจัง และให้การสนับสนุนทั้งกำลังคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และกำลังใจแก่ผู้รับผิดชอบ และได้จัดให้มีกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และจัดป้ายนิเทศ

ปวีณา ศรีบุญ (2539 : 28) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 11 โรงเรียน พบว่า สภาพการดำเนินการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่จะมีคณะกรรมการป้องกัน ยาเสพติดในโรงเรียน มีการวางแผนการดำเนินงาน มีการนิเทศ ประเมินผลการดำเนินงาน มีการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหายาเสพติด มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้เรื่องยาเสพติด มีการสำรวจการใช้ยาเสพติด พบมากที่สุดคือ บุหรี่ รองลงมาคือ สารระเหย แอมเฟตามีน สุรา และกัญชา ตามลำดับ ส่วนปัญหาในการดำเนินการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัศึกษานั้น ระดับของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง การได้รับการนิเทศงานป้องกัน ยาเสพติดจากศึกษานิเทศก์ การดูแลสถานที่ลับตาที่เอื้อต่อการเสพยาเสพติด และปัญหาจากประสบการณ์ของครูในเรื่องการป้องกันยาเสพติด

ปัทมา พิตรสาทร (2539 : 48) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้ ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 319 โรงเรียน โดยใช้

แบบสอบถาม พบว่า สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีคณะกรรมการในการดำเนินงาน ป้องกันยาเสพติด มีการวางแผนการดำเนินงาน มีการสำรวจเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดของนักเรียน โดยพบว่า มีการสูบบุหรี่มากที่สุด รองลงมาคือ สารระเหย สุรา กัญชา ตามลำดับ มีการให้ การนิเทศ และประเมินผลการดำเนินงาน สำหรับปัญหาในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เช่น การขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหายาเสพติด การได้รับการนิเทศ และ การดูแลสถานที่ลับตาที่เอื้อต่อการเสพยาเสพติด การวิเคราะห์สาเหตุของการติดยาเสพติด

ณรงค์ สุปินะเจริญ (2541 : 51) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาชาย หญิง และสหศึกษา ต่อการสร้างภูมิคุ้มกันการพึ่งยาเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้บริหารในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในการสร้างภูมิคุ้มกันการพึ่งยา ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการสร้างภูมิคุ้มกันการพึ่งยาเสพติด และเห็นว่านำไปปฏิบัติได้มาก แต่ผู้บริหารยังขาดความรู้ที่แท้จริงและเพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมภายในโรงเรียน

ทวิวรรณ ลีระพันธ์ (2525 : 32) ได้ศึกษา ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในตำบลสามเสนในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จำนวน 569 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความรู้ในระดับปานกลาง ยกเว้น แอล เอส ดี ซึ่งมีผู้ไม่มีความรู้ในเรื่องนี้เลย แหล่งข่าวสารที่ได้รับจากโรงเรียน หนังสือ สิ่งพิมพ์ เพื่อน นิทรรศการ วิทยุ โทรทัศน์ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่งเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเล่นการพนัน สูบบุหรี่ และดื่มเหล้าที่กระทำเป็นประจำ มีไม่เกินร้อยละ 20 กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 92 เห็นด้วยกับโครงการหรือกิจกรรมป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียน แต่คิดเป็นร้อยละ 19.9 เท่านั้น ที่พร้อมจะเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนที่เหลือเป็นเพียงผู้สนใจและรับผลประโยชน์จากโครงการเท่านั้น

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2536 : 58) ได้ศึกษา สักส่วนผู้มีพื้นความรู้ ความเข้าใจ เจตคติในการต่อต้านยาเสพติด วิธีการ และช่องทางที่ได้รับข่าวสารด้านการป้องกันยาเสพติด ตลอดจนปัจจัยที่มีผลเกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เจตคติด้านยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนในสถานศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา กลุ่มละ 2,280 คน จากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ กลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา และกลุ่มประชากรวัยแรงงาน กลุ่มละ 780 คน จากภูมิภาคทั่วประเทศ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 8,400 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่ม

ตัวอย่างทุกกลุ่มส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดดี มีเจตคติต่อต้านยาเสพติดมาก นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะส่วนตัวบางประการของชาย และสภาพแวดล้อมบางอย่างมีความเกี่ยวข้องกับความเข้าใจมากกว่าหญิง แต่หญิงมีเจตคติต่อต้านยาเสพติดมากกว่าชาย ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติต่อต้านยาเสพติดมากกว่าผู้ที่มีพื้นฐานการศึกษาสูงกว่ามีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อต้านยาเสพติดมากกว่า

เสริน ปุณณะหิตานนท์ (2521 : 63) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงในอัตราการใช้ยาเสพติด อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการให้ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องยาเสพติดแก่เยาวชน และศึกษาสภาพสังคมที่แตกต่างกันจะเป็นผลกระทบต่อการใช้ยาเสพติดอย่างไร โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียน ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนหรือวิทยาลัย ซึ่งได้มีการจัดตั้งโครงการให้การศึกษาเกี่ยวกับยาเสพติดและการป้องกัน และกลุ่มเยาวชนที่ประกอบอาชีพแล้วแบ่งตามสภาพทางอาชีพ ที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า

1. การใช้จ่ายต้องห้ามได้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้เฮโรอีนได้เพิ่มมากขึ้นเป็นหลายเท่าในโรงเรียนทุกประเภท รวมทั้งการใช้ยาเสพติดประเภทอื่น โดยเฉพาะยานอนหลับ
2. การใช้จ่ายแก๊ง และการใช้เหล้าในหมู่นักเรียนลดลง ส่วนการใช้ แอลกอฮอล์ ได้เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในโรงเรียนสายสามัญและการใช้ยาเสพติดที่ไม่ค่อยได้ยินชื่อเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. สถานการณ์ในการดำรงชีวิต และการหายามาได้โดยง่าย มีบทบาทสำคัญในการเป็นสาเหตุของการมีประสบการณ์ครั้งแรก ในทางตรงข้ามอิทธิพลของเพื่อน และความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับพวกที่ไม่ใช้ยา การที่ไม่มีความสนใจและกลัวผลร้ายก็ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างแท้จริงในการไม่ยอมทดลองยา ไม่ว่าจะเป็นชนิดใดก็ตาม

ยุมลวรรณ ประมาญรัฐการ (2532 : 64-65) ได้ศึกษาตัวแบบสมมุติฐานการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น โดยทดสอบเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เพื่อสร้างตัวแบบสมมุติฐาน (Causal Model) อธิบายการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น โดยการนำ Proposition หลักทฤษฎีอนุพันธ์มาจาก Control Theory และ Differential Association Theory เข้ามาอยู่ในตัวแบบเดียวกัน เพื่อทดสอบตัวแบบดังกล่าวกับตัวอย่างประชากรนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เพื่อเปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรแต่ละตัวในแบบว่าตัวแปรแต่ละตัวนั้นจะมีอิทธิพลในการอธิบายถึงสาเหตุของ การที่เด็กวัยรุ่นเข้าไปเกี่ยวข้องกับกาใช้ยาหรือสิ่งเสพติดได้มากน้อยต่างกันอย่างไร และเพื่อทดสอบว่าตัวแบบที่ได้สร้างขึ้นจะอธิบายได้ดีในยาหรือสิ่งเสพติดประเภทใด (บุหรี แอล กอฮอลด์ กัญชา) ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การทดสอบตัวแปรโดยรวมประเภท แสดงให้เห็นว่า

ความยึดมั่นผูกพันต่อการกระทำที่สังคมยอมรับ ความเชื่อในค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคม และการคบเพื่อนที่ใช้จ่ายหรือสิ่งเสพติดมีผลกระทบโดยตรงต่อการใช้จ่ายหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น ผลกระทบส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบทางอ้อมของความรู้สึกรู้สึกผูกพันต่อบิดา - มารดา ต่อโรงเรียน ต่อ การกระทำที่สังคมยอมรับ และการทดสอบโดยแยกประเภทของยาหรือสิ่งเสพติด แสดงให้เห็นว่าตัวแบบที่ได้สร้างขึ้นนี้สามารถอธิบายได้ว่า การสูบบุหรี่ในวัยรุ่นมีมากกว่าการใช้จ่ายหรือสิ่งเสพติดประเภทอื่น (แอลกอฮอล์ กัญชา) และการดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น มีน้อยที่สุด

พงษ์ศักดิ์ สว่างผล (2538 : 49) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการติดยาเสพติดของชาวไทยภูเขาที่อาศัยบนพื้นที่สูง และเพื่อทราบประสิทธิผลของการบำบัดรักษาและฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนมาตรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า โอกาสที่ ผู้ติดยาเสพติดจะหายขาดขึ้นอยู่กับ การบำบัดรักษา การถอนพิษยาเท่านั้น แต่การฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่ต่อเนื่องจริงจังหลังจากถอนพิษยาแล้วต้องใช้เวลา นานพอสมควร ผู้ผ่านการบำบัดรักษาจนหายขาด ไม่พบสารเสพติดในร่างกายจะกลับไปหายาเสพติดอีกหรือไม่ขึ้นอยู่กับ คุณสมบัติของผู้ติดยาเสพติด และการใช้มาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดจริงจังเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องกระทำควบคู่กัน ไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

จากผลการศึกษาความหมายและชนิดของยาเสพติด สาเหตุของการติดและการป้องกัน

ยาเสพติด นโยบายการป้องกันและแก้ไขสารเสพติดในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540 – 2544) ยุทธศาสตร์ 9 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการในการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน นโยบายและจุดเน้นพิเศษของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ 2545 แนวทางการดำเนินการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการแผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540 – 2544) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ยาเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรงที่จะต้องร่วมกันป้องกัน แก้ปัญหายาเสพติดโรงเรียนส่วนใหญ่ที่ศึกษาได้ให้ความสนใจกับปัญหายาเสพติดในโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดให้แก่ นักเรียน อาจารย์ ผู้บริหาร มีการศึกษารูปแบบ และวิธีการต่าง ๆ เพื่อป้องกันแก้ปัญหายาเสพติดของนักเรียน รวมถึงการนำมาใช้กับนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงจากยาเสพติด มีการประเมินผลการปฏิบัติงานป้องกันแก้ปัญหายาเสพติดของนักเรียน ตลอดจนพบว่าการแก้ปัญหายาเสพติดของนักเรียนจะต้องศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหาและวิธีการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ศึกษาผลการใช้วิธีการป้องกันแก้ปัญหายาเสพติดที่ได้ดำเนินการ เพื่อนำไปพัฒนาการดำเนินงานให้ได้ ประสิทธิภาพ ทั้งนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายโดยเฉพาะผู้บริหาร อาจารย์

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าจึงมีความสำคัญ เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาเสพติด
ของนักเรียนโรงเรียนโปลิเทคนิคลานนา ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาเสพติด และศึกษาผลการใช้
ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาเสพติดของนักเรียน โรงเรียนโปลิเทคนิคลานนา จังหวัดเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่